

RAPORT PUBLIC 2022

Starea finanțării
învățământului superior

Grupul de lucru pentru elaborarea Raportului a fost compus din:

Claudia Popescu, Gabriela Jitaru (coordonatori)

Ioan Vasile Abrudan, Nicolae Istudor, Vasile Vîntu, Nicolae Burnete, Dan Cașcaval,

Viorel Jinga, Marilen Pirtea, Gabriela Prelipcean (membrii Biroului Cnfiș)

Daniela Bădescu, Oana Dervis, Andreea Gheba, Remus Nica, Ramona Zgreabă (experți UEFISCDI)

CNFIS - CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR

Web page: www.cnfis.ro E-mail: cnfis@cnfis.ro Adresa: Str.Frumoasa nr.30, sector 1, București Telefon: 021.307.19.23, Fax: 021.307.19.29

CUPRINS

Introducere.....	6
Capitolul I.....	7
I.1. Cadrul legal al finanțării învățământului superior.....	7
I.2. Scurtă descriere a sistemului de învățământ superior din România, în anul 2022.....	8
I.3. Evoluția numărului de studenți și fondurilor bugetare pentru universitățile de stat.....	9
Capitolul II. Finanțarea de la buget a universităților de stat în anul 2022	12
II.1. Distribuția fondurilor pentru finanțarea instituțională a universităților de stat în anul 2022	12
II.1.1. Finanțarea de bază	14
II.1.2. Finanțarea suplimentară	15
II.1.3. Finanțarea granturilor doctorale	22
II.1.4. Fondul pentru dezvoltare instituțională.....	23
II.1.5. Fondul pentru situații speciale	24
II.2. Subvenții și alte forme de sprijin pentru studenți.....	26
II.2.1 Metodologia de transport	26
II.2.2 Bursa socială.....	27
II.3. Concluzii privind finanțarea în anul 2022	29
Capitolul III. Rezultatele analizelor naționale privind finanțarea învățământului superior	31
III.1. Impactul distribuției și implementării fondului pentru dezvoltare instituțională (2016-2021)	31
III.2. Analiza distribuției și implementării finanțării suplimentare (2016-2021)	33
III.3. Studiu privind cheltuielile actuale și costurile reale în învățământul superior	36
III.4. Analiza contextului național și internațional privind finanțarea instituțională a cercetării în universități.....	41
Capitolul IV. Propuneri de optimizare a finanțării din fonduri publice a învățământului superior din România.....	45
IV.1. Viziunea și principiile CNFIS cu privire la finanțarea învățământului superior din România	45
IV.2. Prezentarea propunerii de metodologie de finanțare pentru anul 2023	47
IV.2.1. Finanțarea de bază	47
IV.2.2. Finanțarea suplimentară	47
IV.2.3. Fondul pentru dezvoltarea instituțională.....	47
IV.2.4. Granturile doctorale.....	48
IV.3. Propuneri de optimizare pe termen mediu a finanțării învățământului superior din România ...	49
IV.3.1. Ajustarea finanțării instituționale totale a învățământului superior la contextul național și internațional.....	49
IV.3.2. Diversificarea formelor de sprijin financiar pentru studenți.....	50
IV.3.3. Propuneri referitoare la diversificarea surselor de finanțare a învățământului superior din România.....	52
IV.4. Concluzii	53

Listă Grafice și tabele

Tabelul 1.1. Numărul de studenți înmatriculați la programe de studii universitare (2011-2022)	8
Tabelul 1.2. Numărul cadrelor didactice titulare, pe funcții didactice, la universități publice (2015-2022).....	9
Tabelul 1.3. Numărul de studenți înmatriculați în programe de studii universitare (2015-2022)	9
Graficul 1.1. Evoluția ponderilor numărului de studenți în regim cu taxă și buget, pentru toate ciclurile de studii (2011-2022).....	9
Graficul 1.2. Evoluția ponderilor numărului de studenți în regim cu taxă, pe cicluri de studii (2011-2022) ..	10
Tabelul 1.4. Numărul de studenți înmatriculați în anul I de studii, pe cicluri de studii (2015-2022)	10
Tabelul 1.5. Distribuția studenților pe formă de finanțare și cicluri de studii, la universități de stat (2022) ..	10
Tabelul 1.6. Alocățiile bugetare pentru finanțarea instituțională a universităților publice (2015-2022)	11
Tabelul 1.7. Alocăția unitară medie pe student echivalent unitar și pe student fizic (2016-2022).....	11
Tabelul 2.1. Structura fondurilor bugetare pentru finanțarea instituțională a universităților de stat (2013-2022).....	12
Tabelul 2.2. Situația finanțării instituțiilor de învățământ superior de stat din fonduri publice, în perioada 2016-2022.....	13
Graficul 2.1. Evoluția Ponderii finanțării instituționale pe cicluri de studii în total finanțare instituțională (2016-2022)	13
Graficul 2.2. Componentele finanțării instituționale pe cicluri de studii (2015 -2022)	14
Tabelul 2.3. Numărul de studenți echivalenți unitari și alocația per student echivalent unitar, în perioada 2015-2021	14
Tabelul 2.4. Situația repartizării finanțării de bază (valori min. și max.) pentru anul 2022	15
Graficul 2.3. Ponderea claselor și indicatorilor de calitate (2022)	16
Tabelul 2.5. Bugetul alocat pentru finanțarea suplimentară, în perioada 2016-2022	16
Graficul 2.4. Situația repartizării pe universități a finanțării suplimentare, pentru anul 2022	17
Graficul 2.5. Ponderea indicatorilor de calitate 2022 – CLASA 1. Predare/învățare	18
Graficul 2.6. Ponderea indicatorilor de calitate 2022 – CLASA 2. Cercetare	19
Graficul 2.7. Ponderea indicatorilor de calitate 2022 – CLASA 3. Orientare Internațională	20
Graficul 2.8. Ponderea indicatorilor de calitate 2022 – CLASA 4. Orientare regională și echitate socială.....	21
Tabelul 2.6. Fondurile alocate în 2022 universităților de stat pentru studiile universitare de doctorat, prin granturi doctorale (GD) – valori min. și max. la nivel național.....	22
Tabelul 2.7. Structura fondurilor alocate universităților de stat pentru studiile universitare de doctorat (2015-2022).....	22
Graficul 2.9. Rezultatele competiției de proiecte FDI-2022	24
Tabelul 2.8. Finanțarea complementară pentru Subvenții de Transport, perioada 2015-2022	26
Tabelul 2.9 Situația repartizării pe centre universitare a alocațiilor bugetare pentru transport urban, în anul 2022	27
Tabelul 2.10. Situația la nivel național a Burselor acordate studenților înmatriculați la universitățile de stat (ani univ. 2015-2021).....	28

Graficul 2.10. Evoluția ponderilor numărului de burse (pe categorii) în nr. total burse (2015–2022)	28
Tabelul 2.11. Situația repartizării pe universități a finanțării instituționale totale, pentru anul 2022	29
Graficul 3.1. Competițiile FDI 2016-2021 (Evoluția finanțării și a numărului de proiecte)	31
Tabelul 3.1. Indicatori de eficiență – Competițiile de alocare a FDI din perioada 2016-2021	32
Graficul 3.2. Repartizarea ponderilor FS pe universități (2016-2021).....	34
Tabelul 3.2. Percepția privind încurajarea creșterii calității (la nivel național) prin FS	35
Tabelul 3.3. Percepția privind încurajarea creșterii calității în instituțiile de IS din care provin, prin FS	35
Tabelul 3.4. Percepția universităților privind încurajarea creșterii calității în instituțiile de IS din care provin, prin alocarea FS, pe clase de indicatori	35
Graficul 3.3. Venituri și cheltuieli IS, 2016 – 2020 (valori totale și valori din alocații bugetare).....	36
Graficul 3.4. Structura pe categorii a cheltuielilor cumulate din alocații bugetare, în perioada 2016 – 2020	37
Graficul 3.5. Structura pe titluri a cheltuielilor curente, perioada anilor 2016 – 2020	37
Graficul 3.6. Ponderea cheltuielilor din alocațiile bugetare în cheltuielile totale (media pe 5 ani, 2016-2020)	37
Graficul 3.7. Structura pe titluri a cheltuielilor din alocații bugetare (anii 2016, 2018, 2020)	38
Graficul 3.8. Cheltuielile cu C&D pe cap de locuitor (euro) în țările membre UE și țările asociate în 2020	41
Graficul 3.9. Clasamentul primelor 28 de țări europene în funcție de numărul de articole indexate în Science Citation Index cu cel puțin un autor afiliat unei instituții naționale în anul 2021	42
Graficul 3.10. Mecanisme de alocare a investiției C&D în UE: finanțare instituțională vs. pe bază de proiect (2020).....	43
Tabelul 3.5. Avantajele și dezavantajele celor două mecanisme majore: finanțarea instituțională și finanțarea pe baza competițiilor de proiecte	43

INTRODUCERE

Consiliul Național pentru Finanțarea Învățământului Superior (CNFIS), în calitate de organism consultativ al Ministerului Educației (ME) privind sistemul de finanțare al învățământului superior, a avut în cele aproape trei decenii de activitate neîntreruptă un rol central în procesul de modernizare treptată și permanentă a metodologiilor de finanțare, bazându-și activitatea pe un set de valori și obiective, acceptate și neschimbate încă de la înființare.

Astfel CNFIS a transpus valorile pe care le-a agreat inițial în principiile generale ale finanțării:

- alocarea fondurilor în funcție de numărul de studenți, luându-se în considerare diferențele existente între resursele necesare pregătirii studenților pentru diferite forme sau domenii de studiu;
- susținerea calității învățământului, prin alocarea diferențiată a fondurilor în funcție de performanțele înregistrate.

De la finanțarea pe student, utilizată într-o primă etapă, s-a făcut trecerea la finanțarea pe baza indicatorilor de calitate, creându-se condițiile fundamentării metodologiei de finanțare actuale, care cuantifică riguros performanța, prin intermediul unui set complex de indicatori.

Metodologiile privind finanțarea de bază (FB) și finanțarea suplimentară (FS) se bazează pe formule matematice riguroase, care garantează obiectivitatea și transparența alocării fondurilor publice către instituțiile de învățământ superior. În anul 2022 s-a continuat alocarea Fondului de Dezvoltare Instituțională (FDI) prin competiție de proiecte.

Activitatea CNFIS nu s-a limitat la elaborarea politicilor privind finanțarea învățământului superior, ci a vizat și implementarea acestora, în colaborare directă și permanentă cu Ministerul Educației, contribuind la stabilitatea și dezvoltarea sistemului, putând fi considerat în prezent unul dintre organismele cele mai importante în administrarea sistemului public național de învățământ universitar.

O parte dintre datele disponibile în acest raport au constituit obiectul unor studii realizate la nivelul CNFIS, în scopul fundamentării propunerilor de aplicare a metodologiei de finanțare, raportul fiind un document integrator adresat nu numai experților și decidenților, ci tuturor celor interesați de evoluția mediului academic românesc.

Pornind de la necesitatea transformării învățământului superior din România într-un factor activ al creșterii economice și dezvoltării sociale a țării și consolidării instituționale și financiare a instituțiilor de învățământ superior, în vederea îmbunătățirii semnificative a calității activităților didactice și de cercetare, în raport se subliniază importanța menținerii următoarelor direcții strategice:

- continuarea aplicării și completarea metodologiei de finanțare în vederea stimulării performanțelor în educație și cercetare științifică de cel mai înalt nivel;
- implementarea unei finanțări care să țină seama de prioritizarea domeniilor cu potențial competitiv, respectiv a celor de specializare inteligentă sau de prioritate publică;
- creșterea predictibilității și a capacității de planificare strategică în cadrul sistemului, precum și diversificarea formelor de sprijin acordate studenților.

Raportul se încheie cu propuneri privind optimizarea sistemului de învățământ superior și diversificarea surselor de finanțare.

CAPITOLUL I. ELEMENTE GENERALE REFERITOARE LA FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR DIN ROMÂNIA

I.1. CADRUL LEGAL AL FINANȚĂRII ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR

Legea Educației Naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare, reprezintă principalul reper normativ care reglementează finanțarea învățământului superior din România, menținând, în ultima decadă, predictibilitate și stabilitate în sistemul de învățământ superior, din perspectiva finanțării.

Finanțarea învățământului superior de stat se face prin fonduri publice (art. 222, alineatul 3), venituri extrabugetare (prin donații/sponsorizări private atât din țară, cât și din străinătate, conform art. 222, alineatul 8), sau alte surse de venit (taxe, dobânzi sau fonduri alocate pe bază de principii competiționale), toate acestea reprezentând venituri proprii ale instituțiilor de învățământ superior. Aceasta se realizează pe bază de **contracte** încheiate între Ministerul Educației (ME) și fiecare universitate în parte, în funcție de tipul finanțării (v. art. 223), astfel:

Contract instituțional pentru:

- **Finanțarea instituțională:**
 - Finanțarea de bază: nr. studenți x coeficient de echivalare x coeficient de cost;
 - Finanțarea suplimentară: criterii și standarde de calitate - indicatori de calitate (art. 197, LEN 1/2011);
 - Fondul de dezvoltare instituțională: criterii competitive (competiție pe bază de proiecte - art. 197 alin. 2, LEN 1/2011);
 - Fondul pentru situații speciale: ordin de ministru anual;
 - Granturile doctorale: nr. studenți doctoranzi cu grant;
- **Fondul de burse și protecție socială a studenților;**
- **Finanțarea de obiective de investiții**

Contract complementar pentru:

- *Finanțarea reparațiilor capitale;*
- *Finanțarea dotărilor și a altor cheltuieli de investiții;*

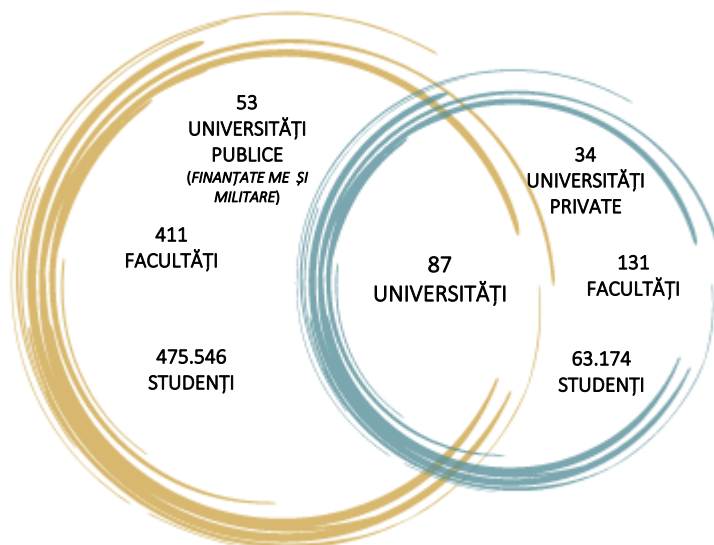
Consiliul Național pentru Finanțarea Învățământului Superior (CNFIS) este un organism consultativ al Ministerului Educației și are, potrivit legii, următoarele atribuții:

- propune metodologia de finanțare a universităților (*inclusiv a standardelor și criteriilor de calitate pentru repartizarea finanțării suplimentare*);
- stabilește costul mediu per student echivalent pe cicluri și domenii de studii;
- verifică periodic, la solicitarea Ministerului Educației sau din proprie inițiativă, realizarea proiectelor de dezvoltare instituțională și eficiența gestionării fondurilor publice de către universități;
- face propuneri pentru finanțarea complementară a universităților pe bază de proiecte instituționale;
- realizează periodic și prezintă Ministerului Educației un raport privind starea finanțării învățământului superior și măsurile de optimizare ce se impun.

CNFIS contribuie la elaborarea unor indicatori multipli, care să permită monitorizarea la nivel național a funcționării sistemului de învățământ superior. De asemenea, alături de Ministerul Educației, CNFIS poate efectua controale periodice asupra respectării condițiilor asumate de către universități prin contractele instituționale și contractele complementare.

I.2. SCURTĂ DESCRIERE A SISTEMULUI DE ÎNVĂȚĂMÂNT SUPERIOR DIN ROMÂNIA, ÎN ANUL 2022

În anul universitar 2021/2022, potrivit datelor publicate de Institutul Național de Statistică¹, funcționau:

Tendința privind evoluția numărului de studenți **este de scădere ușoară** în anul 2022/2023 (v. Tabel 1.1).

TABELUL 1.1. NUMĂRUL DE STUDENȚI ÎNMATRICULAȚI LA PROGRAME DE STUDII UNIVERSITARE (2011-2022)

An universitar	Total (public și privat)	Public	Public (ME)	din care		Privat
				buget	taxă	
2022/2023	538.720	475.546	457.391	307.426	149.965	63.174
2021/2022	554.007	486.520	466.980	308.048	158.932	67.487
2020/2021	560.490	491.943	472.672	304.600	168.072	68.547
2019/2020	543.299	475.823	457.230	300.337	156.893	67.476
2018/2019	533.749	467.931	448.964	297.994	150.970	65.818
2017/2018	538.871	471.376	449.139	292.912	156.227	67.495
2016/2017	531.586	464.642	445.064	291.142	153.922	66.944
2015/2016	535.218	465.012	449.152	289.982	159.170	70.206
2014/2015	541.653	464.149	448.939	287.927	161.012	77.504
2013/2014	578.705	485.148	461.582	287.300	174.282	93.557
2012/2013	618.157	501.623	479.876	285.652	194.224	116.534
2011/2012	705.333	543.484	520.853	289.087	231.766	161.849
2010/2011	871.842	598.828	579.290	288.580	287.710	273.014

Sursa: INS, pentru datele privind învățământul universitar de stat / public și particular / privat (raportarea pentru începutul anului universitar), datele pentru învățământul public, perioada 2011-2023, incluzând și datele privind învățământul militar de stat; CNFIS, pentru datele privind învățământul universitar de stat / public finanțat de ME (raportarea cu data de referință 1 ianuarie).

Începând cu anul universitar 2015/2016, în ceea ce privește numărul total al personalului didactic angajat în sistemul învățământului superior, se observă o **stagnare** în jurul valorii de 23.000. În anul universitar 2022/2023 se remarcă o ușoară creștere cu 2,65% față de anul anterior, totalul cadrelor didactice titulare depășind valoarea de 24.000 (v. Tabelul 1.2.).

¹ Conform informațiilor disponibile în baza de date TEMPO-online a Institutului Național de Statistică (<http://statistici.inse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/inse-table>), în momentul redactării prezentului raport, sursa: indicatori INS SCL103L, SCL101A, SCL101E

TABELUL 1.2. NUMĂRUL CADRELOR DIDACTICE TITULARE, PE FUNCȚII DIDACTICE, LA UNIVERSITĂȚI PUBLICE (2015-2022)

An universitar	Total	Profesor	Conferențiar	Lector/Șef de lucrări	Asistent universitar	Preparator
2022/2023	24.189	3.993	6.178	8.989	5.029	0
2021/2022	23.564	3.973	6.027	9.016	4.548	0
2020/2021	23.606	4.043	5.942	9.050	4.571	0
2019/2020	23.562	4.088	5.844	9.021	4.609	0
2018/2019	23.774	4.184	5.773	8.975	4.841	0
2017/2018	22.147	4.308	5.660	8.524	3.654	1
2016/2017	22.207	4.228	5.518	8.477	3.980	4
2015/2016	22.323	4.240	5.380	8.317	4.314	72

Sursa: CNFIS, pe baza raportărilor realizate de universități, cu data de referință 1 ianuarie a fiecărui an universitar.

În opinia CNFIS, o tendință îngrijorătoare pentru sistemul de învățământ superior din România o reprezintă scăderea numărului de studenți înscriși la studii universitare, fenomen cu efecte puternice atât la nivelul finanțării învățământului superior, dar și asupra obiectivelor asumate de către universități de a crește potențialul capitalului uman din societatea românească.

I.3. EVOLUȚIA NUMĂRULUI DE STUDENȚI ȘI FONDURILOR BUGETARE PENTRU UNIVERSITĂȚILE DE STAT

În anul 2022 numărul total de studenți bugetați înregistrează **o creștere** față de anul precedent.

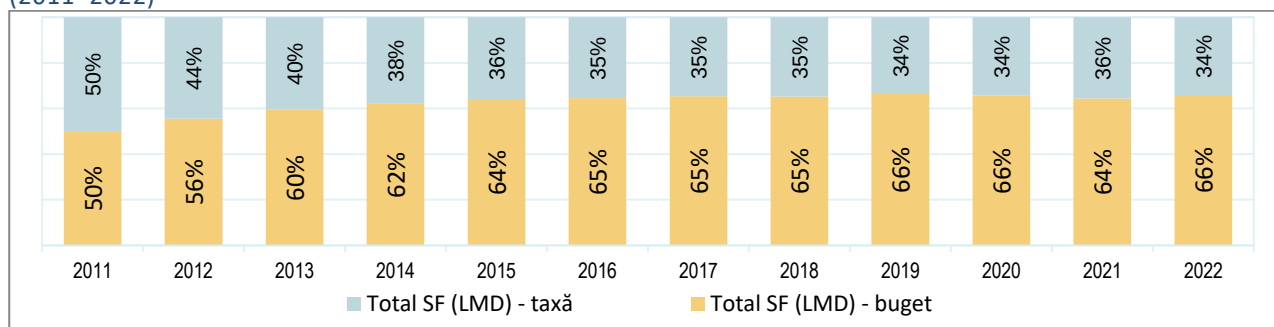
TABELUL 1.3. NUMĂRUL DE STUDENȚI ÎNMATRICULAȚI ÎN PROGRAME DE STUDII UNIVERSITARE (2015-2022)

Ani univ. (date de la 1 ian)	Studenți fizici (LMD)			Licența			Master			Doctorat		
	din care:			din care:			din care:			din care:		
	Total (LMD)	buget	taxa	Total (L)	buget	taxa	Total (M)	buget	taxa	Total (D)	buget	Taxa
2022	466.980	308.048	158.932	347.797	222.998	124.799	97.859	72.207	25.652	21.324	12.843	8.481
2021	472.672	304.600	168.072	350.382	220.814	129.568	100.967	71.138	29.829	21.323	12.648	8.675
2020	457.230	300.337	156.893	340.195	217.592	122.603	96.385	70.195	26.190	20.650	12.550	8.100
2019	448.964	297.994	150.970	336.295	216.779	119.516	92.826	68.886	23.940	19.843	12.329	7.514
2018	449.139	292.912	156.227	339.619	212.968	126.651	90.723	68.324	22.399	18.797	11.620	7.177
2017	445.064	291.142	153.922	337.669	212.107	125.562	89.716	67.788	21.928	17.679	11.247	6.432
2016	449.152	289.982	159.170	341.720	211.898	129.822	90.642	67.212	23.430	16.790	10.872	5.918
2015	448.939	287.927	161.012	338.214	209.517	128.697	94.123	67.777	26.346	16.602	10.633	5.969

Sursa: CNFIS, date disponibile conform raportărilor realizate de universitățile de stat

Dacă în anul 2011 50% din studenții înscriși la studii universitare plăteau taxe de școlarizare, în anul 2022 doar 34% din studenți au urmat un program de studiu în regim cu taxă (v. Graficul 1.1).

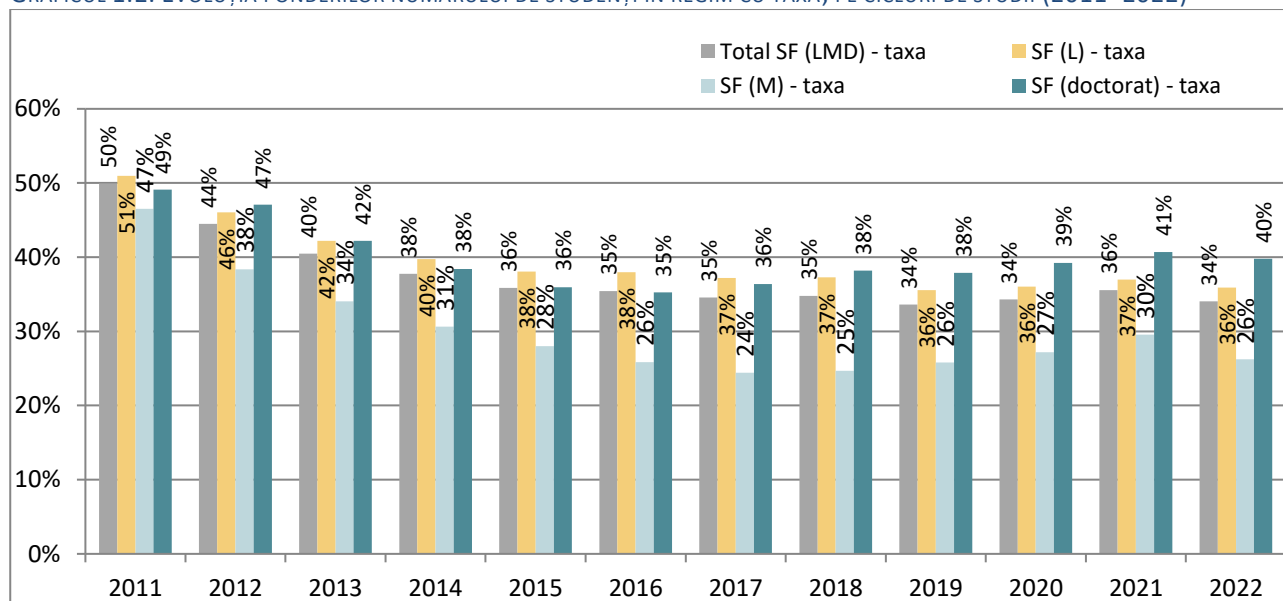
GRAFICUL 1.1. EVOLUȚIA PONDERILOR NUMĂRULUI DE STUDENȚI ÎN REGIM CU TAXĂ ȘI BUGET, PENTRU TOATE CICLURILE DE STUDII (2011-2022)

Sursa: CNFIS, date disponibile conform raportărilor realizate de universitățile de stat

În mod similar, la studiile de masterat ponderea studenților cu taxă **a scăzut** de la peste 47% în 2011 la aproximativ 26% în 2022 (înregistrând o ușoară scădere față de anul anterior), v. Graficul 1.2.

GRAFICUL 1.2. EVOLUȚIA PONDERILOR NUMĂRULUI DE STUDENȚI ÎN REGIM CU TAXĂ, PE CICLURI DE STUDII (2011–2022)

Sursa: CNFIS, date disponibile conform raportărilor realizate de universitățile de stat, cu data de referință 1 ianuarie a fiecărui an universitar; s-a notat cu 2022 anul universitar 2021/2022

Variațiile evoluției numărului de studenți sunt evidențiate și în Tabelul 1.4. În care este prezentat numărul de studenți înmatriculați în anul I la fiecare ciclu de studii, atât în regim subvenționat de la buget, cât și cu taxă.

TABELUL 1.4. NUMĂRUL DE STUDENȚI ÎNMATRICULAȚI ÎN ANUL I DE STUDII, PE CICLURI DE STUDII (2015–2022)

Ani univ.	Studenți fizici (LMD) - an1			Licență - an1			Master - an1			Doctorat - an1		
	Total (LMD)	din care: buget	taxa	Total (L)	din care: buget	taxă	Total (M)	din care: buget	taxă	Total (D)	din care: buget	taxă
2022	160.787	106.389	54.398	105.426	64.843	40.583	50.649	38.156	12.493	4.712	3.390	1.322
2021	171.519	103.524	67.995	111.488	63.435	48.053	55.023	36.940	18.083	5.008	3.149	1.859
2020	165.574	104.613	60.961	107.874	64.312	43.562	53.422	37.492	15.930	5.081	3.274	1.807
2019	158.014	103.600	54.414	102.116	63.477	38.639	50.824	36.730	14.094	5.074	3.393	1.681
2018	159.107	101.317	57.790	105.193	61.871	43.322	49.196	36.265	12.931	4.718	3.181	1.537
2017	154.250	100.520	53.730	101.313	61.060	40.253	48.369	36.345	12.024	4.568	3.115	1.453
2016	162.971	101.874	61.097	109.813	63.231	46.582	48.500	35.533	12.967	4.658	3.110	1.548
2015	156.407	100.416	55.991	102.167	61.795	40.372	49.521	35.367	14.154	4.719	3.254	1.465

Sursa: CNFIS, date disponibile conform raportărilor realizate de universitățile de stat, cu data de referință 1 ianuarie a fiecărui an universitar; s-a notat cu 2022 anul universitar 2021/2022

Numărul total al studenților din anul I subvenționați de la buget a înregistrat în ultimii ani mici creșteri în jurul valorii de 100.000, însă se remarcă o ușoară creștere de aprox. 3.000 de studenți față de 2021 (pentru toate nivelurile de studii). Numărul de studenți corespunzător anului 2022 pentru fiecare universitate de stat, bugetați și în regim cu taxă, pe cicluri de studii, este prezentat în Tabelul 1.5 din Anexa 1. În tabelul de mai jos sunt prezentate datele centralizate la nivel național și valorile minime și maxime pentru fiecare categorie în parte.

TABELUL 1.5. DISTRIBUȚIA STUDENȚILOR PE FORMĂ DE FINANȚARE ȘI CICLURI DE STUDII, LA UNIVERSITĂȚI DE STAT (2022)

	Studenți fizici (LMD)			Licență			Master			Doctorat		
	Total (LMD)	buget	taxă	Total (L)	buget	taxă	Total (M)	buget	taxă	Total (D)	buget	taxă
Min.	458	343	104	250	196	47	144	61	9	14	11	2
Max.	41.520	26.081	17.159	31.202	16.345	15.189	9.134	7.546	2.594	2.339	2.190	715
Total	466.980	308.048	158.932	347.797	222.998	124.799	97.859	72.207	25.652	21.324	12.843	8.481

Sursa: CNFIS, pe baza raportărilor realizate de universități, cu data de referință 1 ianuarie 2022, anul universitar 2021/2022

Deoarece rata medie anuală a inflației a continuat parcursul ascendent, ajungând la 13,8% în luna decembrie 2022², suma alocată în 2022 pentru finanțarea învățământului superior, similară în valori absolute cu cea pentru anul 2021, este, în termeni reali, mai mică decât cea din anul precedent.

TABELUL 1.6. ALOCAȚIILE BUGETARE PENTRU FINANȚAREA INSTITUȚIONALĂ A UNIVERSITĂȚILOR PUBLICE (2015–2022)

(mil lei)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Finanțare de baza/finanțare instituțională – FB (mil.lei)	2.343,39	2.707,42	3.343,73	4.181,52	4.960,72	5.147,81**	5.183,41**
Suport financiar studenți (burse, transport, cămine-cantine) (mil.lei)	467,45	830,52	924,10	936,02	987,14	961,88	999,65
Investiții și RK (mil.lei)	133,99						
Obiective de capital și alte dotări (mil.lei)	96,915	171,81	76,23	220,56	121,68	145,50	133,03
TOTAL finanțare buget învățământ superior – IS* (mil.lei)	3.041,74	3.709,74	4.344,10	5.338,10	6.069,53	6.255,20	6.255,20
% FB din PIB	0,31%	0,32%	0,36%	0,39%	0,47%	0,44%	0,37%
% IS_{buget} din PIB	0,40%	0,43%	0,46%	0,50%	0,58%	0,53%	0,45%
PIB (mil.lei)	761.474	858.660	940.470	1.059.803	1.053.881	1.181.970	1.409.784

Sursa: Ministerul Educației – alocatii bugetare; INS - valori PIB, date naționale pentru perioada 2016-2022

*Pentru anul 2019, valoarea totală a bugetului pentru învățământ superior nu include sentințele judecătorești, voucherele de vacanță și Euro 200, pentru anul 2020 valoarea totală nu include sentințele judecătorești, voucherele de vacanță, indemnizația de hrană și legea 85/2016,, iar pentru anul 2022 valoarea totală nu include sentințele judecătorești, voucherele de vacanță și indemnizația de hrană.

** Valoare care conține și 100 mil. lei de la FCSU

Pe baza alocăției totale destinate finanțării instituționale (inclusiv FDI și FSS), împărțind la numărul de studenți subvenționați de la buget, se poate determina alocația publică medie pe student fizic.

Alocația unitară variază în funcție de ciclul/forma de pregătire și domeniul de studiu (prin aplicarea diferențiată a coeficienților de echivalare și de cost corespunzători, detaliați în Anexa 3 a metodologiei de finanțare), pornind de la o valoare egală cu alocația unitară pentru un student echivalent unitar (*un student de la ciclul de studii licență, învățământ cu frecvență, în limba română, din domeniul de studii socio-uman*), unde coeficienții de echivalare și de cost corespunzători sunt egali cu 1, v. Tabelul 1.7.

TABELUL 1.7. ALOCAȚIA UNITARĂ MEDIE PE STUDENT ECHIVALENT UNITAR ȘI PE STUDENT FIZIC (2016–2022)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Alocație unitară /SEU (finanțare instituțională/finanțare de baza, repartizată pe formula)	3.128	3.692	4.620	5.727	6.618	6.498	6.571
Alocație unitară totală (total finanțare instituțională/finanțare de baza, inclusiv fără formula - FDI + FSS)	3.227	4.172	5.104	6.237	7.202	7.067	6.980
Alocația medie/Student Fizic (LEI)*	7.149	8.272	10.187	12.482	14.558	14.417	14.330
Alocația medie/Student Fizic (EUR)**	1.592	1.811	2.189	2.630	3.010	2.930	2.906

Sursa: CNFIS (note: *sunt incluși și rezidenții, studenții în ani pregătitori, gradele didactice; **calculat de BNR)

² Banca Națională a României, *Raport asupra inflației*, februarie 2023 (<http://bnro.ro/Publicatii-periodice-204.aspx>)

CAPITOLUL II. FINANȚAREA DE LA BUGET A UNIVERSITĂȚILOR DE STAT ÎN ANUL 2022

II.1. DISTRIBUȚIA FONDURILOR PENTRU FINANȚAREA INSTITUȚIONALĂ A UNIVERSITĂȚILOR DE STAT ÎN ANUL 2022

Metodologia pentru anul 2022 păstrează schema de alocare a fondurilor din anul anterior (asigurând astfel stabilitatea și predictibilitatea finanțării sistemului de învățământ superior).

Etapele repartizării finanțării sunt următoarele:

- 1 Din suma totală (**finanțarea instituțională - FI**):
 - se „rezervă” un **fond pentru situații speciale** (care nu pot fi integrate în formula de finanțare);
 - se deduce valoarea **granturilor doctorale** (în funcție de numărul de granturi doctorale);
- 2 Suma rămasă (**finanțarea instituțională - FI'**) este împărțită, prin formulă, între următoarele subcomponente (ponderile pentru fiecare subcomponentă sunt prezentate în tabelul 2.1.):
 - **finanțarea de bază** (distribuită universităților în funcție de numărul de studenți echivalenți unitari);
 - **finanțarea suplimentară** (distribuită universităților în funcție de rezultatele la indicatorii de calitate);
 - **fondul pentru dezvoltare instituțională** (fonduri alocate în baza unei competiții anuale între universități);

TABELUL 2.1. STRUCTURA FONDURILOR BUGETARE PENTRU FINANȚAREA INSTITUȚIONALĂ A UNIVERSITĂȚILOR DE STAT (2013–2022)

Subcomponente		2013 - 2015	2016 - 2017	2018 – 2022
Finanțarea de bază (FB)		73,50%	72,50%	72,00%
Finanțarea suplimentară (FS)		25,50%	26,50%	26,50%
din care:	<i>Finanțarea suplimentară pe bază pe excelență (FSE)</i>	25,00%		
	<i>Finanțarea preferențială a programelor de studii de master și doctorat în științe și tehnologii avansate, a programelor în limbi de circulație internațională și a doctoratelor în cotutelă (FSEP)</i>	0,00%		
	<i>Creșterea capacității instituționale și a eficienței manageriale (FSCM)</i>	0,00%		
	<i>Asumarea de către instituțiile de învățământ superior a unui rol activ la nivel local și regional (FSL)</i>	0,50%		
	Dezvoltare instituțională	1,00%	1,00%	1,50%
Total Finanțare instituțională		100%	100%	100%
<i>(fără fondul pentru granturi doctorale și fondul pentru situații speciale)</i>				

Sursa: CNFIS.

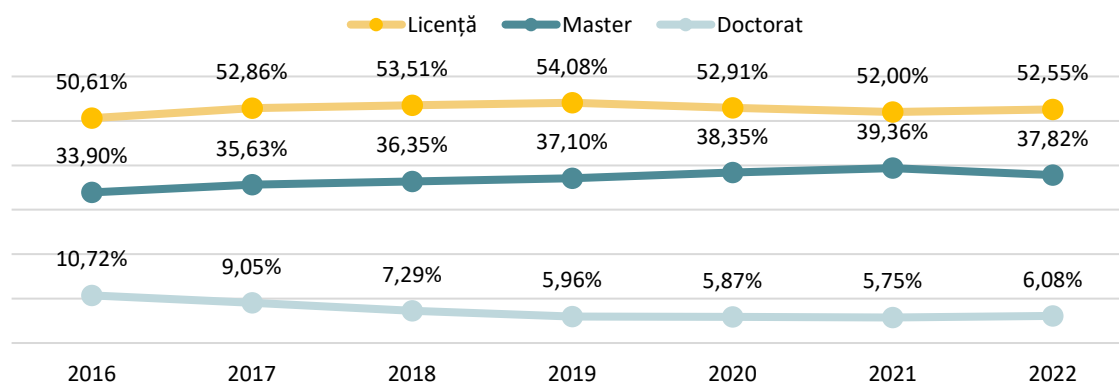
Creșterea fondurilor alocate prin formulă, prin granturi și prin competiție de proiecte de dezvoltare instituțională, este datorată în principal creșterii finanțării, procentul fondurilor acordate fără o metodă de calcul transparentă reducându-se semnificativ.

TABELUL 2.2. SITUAȚIA FINANȚĂRII INSTITUȚIILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT SUPERIOR DE STAT DIN FONDURI PUBLICE, ÎN PERIOADA 2016-2022

Finanțare Instituțională/ Subcomponente finanțare		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Valori	TOTAL Finanțare instituțională (FI), din care:	2.343,39	2.707,42	3.343,73	4.181,52	4.960,72	5.047,81	5.082,61
	Finanțare situații speciale (FSS)	44,48	42,39	49,78	61,45	73,39	76,94	75,64
	Finanțare granturi doctorale (GD)	251,15	244,99	243,81	249,11	291,05	290,35	309,15
	Finanțare de baza (FB)	1.450,22	1.754,53	2.196,38	2.786,93	3.309,34	3.370,86	3.357,33
	Finanțare suplimentară (FS sau FSE)	530,08	641,31	808,39	1.025,74	1.218,02	1.240,66	1.235,68
	Finanțare dezvoltare instituțională (FDI) /(+Finanțare suplimentară nivel local, FSL)	19,46	24,20	45,36	58,29	68,92	69,00	70,02
	Suplimentare buget (Creșteri salariale - CS)	48,00	0	0	0	0	0	34,80
Ponderi în Total FI	Creșteri anuale (Total FI)	124%	116%	124%	125%	119%	102%	101%
	Total FI, din care	100,00%	100,00%	100%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
	FSS	1,90%	1,57%	1,49%	1,47%	1,48%	1,52%	1,49%
	GD	10,72%	9,05%	7,29%	5,96%	5,87%	5,75%	6,08%
	FB	61,89%	64,80%	65,69%	66,65%	66,71%	66,78%	66,06%
	FS sau FSE	22,62%	23,69%	24,18%	24,53%	24,55%	24,58%	24,31%
	FDI /(FSL)	0,83%	0,89%	1,36%	1,39%	1,39%	1,37%	1,38%
	CS	2,05%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,68%

Sursa: CNFIS

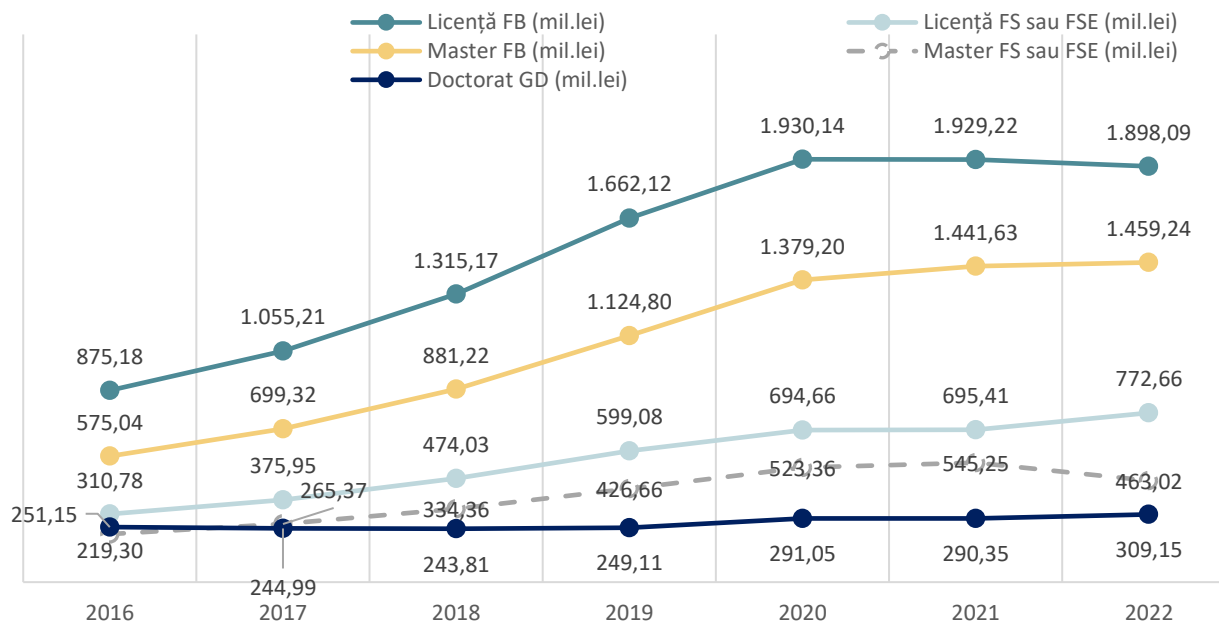
Analizând ponderile totale ale ciclurilor de studii universitare din totalul finanțării instituționale (repartizată pe bază de formulă) se observă ușoare creșteri pentru ciclurile de licență și doctorat și o scădere pentru ciclul de masterat (v. Graficul 2.1).

GRAFICUL 2.1. EVOLUȚIA PONDERII FINANȚĂRII INSTITUȚIONALE PE CICLURI DE STUDII ÎN TOTAL FINANȚARE INSTITUȚIONALĂ (2016–2022)

Sursa: CNFIS

Metodologia de finanțare pentru anul 2022 continuă principiul aplicat încă din anul 2016, conform căruia alocarea finanțării suplimentare se realizează pe baza unui set complex de indicatori de calitate, conform ultimelor prevederi ale legii nr. 1/2011, modificate prin OUG 117/2013.

GRAFICUL 2.2. COMPONENTELE FINANȚĂRII INSTITUȚIONALE PE CICLURI DE STUDII (2015 –2022)

Sursa: CNFIS

II.1.1. Finanțarea de bază

Legea educației naționale prevede, la art. 223, alin. 4, că finanțarea de bază a universităților de stat este asigurată prin granturi de studii, calculate pe baza costului mediu per student echivalent, per domeniu, per cicluri de studiu și per limbă de predare.

În ultimii ani valoarea alocației unitare medii per student echivalent unitar la nivel național și-a menținut trendul ascendent început încă din 2012 (v. Rapoartele CNFIS). Astfel, în anul 2022 s-a înregistrat o valoare dublă față de cea din 2016.

Metodologia de calcul a finanțării de bază (v. Anexa 3 a Metodologiei de finanțare aprobată prin OM 5824/17.12.2021), a pornit și în anul 2022 de la premise similare celor din anii anteriori: numărul de studenți echivalenți unitari ai universității se determină prin ponderarea numărului fizic de studenți ai universității cu coeficienți de echivalare și de cost. Comparativ cu anul anterior, în Metodologia din 2022 la coeficienții de echivalare s-a adăugat un nou coeficient de echivalare cu valoarea de 0,32, corespunzător programului de Pregătire pedagogică suplimentară nivel II, care se realizează comasat pentru studenții de la ciclul de masterat de un an, pentru care se consideră coeficientul de echivalare corespunzător întregului program de pregătire pedagogică.

În tabelul 2.3 de mai jos este prezentată alocația unitară per student echivalent unitar, reprezentând valoarea medie la nivel național.

TABELUL 2.3. NUMĂRUL DE STUDENȚI ECHIVALENȚI UNITARI ȘI ALOCAȚIA PER STUDENT ECHIVALENT UNITAR, ÎN PERIOADA 2015–2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
A	1	2	3	4	5	6	7
Număr total studenți fizici - NSF (L, M, D și R), din care NSF – Rezidențiat	306.001	307.035	309.128	315.372	312.462	331.369	337.881
Alți participanți (An pregătitor + Grade didactice)	16.019	15.893	16.216	17.378	21.125	26.769	29.833
Număr total studenți echivalenți (NSE)	21.769	20.279	19.099	19.627	19.304	18.762	16.799
Număr total studenți echivalenți unitari (NSEU), din care:	405.026	405.778	408.727	416.435	425.102	437.823	445.721
NSEU (Licența)	646.651	648.943	655.084	670.480	688.800	714.324	728.203
NSEU (Masterat)	390.241	390.287	392.256	399.874	401.735	408.825	411.694
Alocația unitară/SEU (RON)	256.410	258.656	262.828	270.606	287.065	305.499	316.509
Alocația medie/SE (RON)	3.128	3.692	4.620	5.727	6.618	6.498*	6.571
	5.321	6.672	7.534	9.249	10.748	10.645	10.533

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Alocatia unitara Globala Totala/SEU (RON)	3.227	4.172	5.104	6.237	7.202	7.067	6.980
Alocatia medie/SF (RON)	7.149	8.272	10.187	12.482	14.558	14.417	14.330
Finanțarea de baza, repartizata conform formulei (mil. RON)	2.279,44	2.640,83	3.248,59	4.061,78	4.818,41	4.901,87	4.902,15
TOTAL finanțare de baza/finanțare instituționala (mil. RON)	2.343,39	2.707,42	3.343,73	4.181,52	4.960,72	5.047,81	5.082,61

Sursa: CNFIS

* Erată la Raportul public anual – 2021 in TABELUL 2.3) la rnd. „Alocatia unitara/SEU (RON)” pentru anul 2021, valoarea corecta este 6.498, in loc de 6.456.

Numărul de studenți echivalenți unitari își păstrează trendul ascendent și în anul 2022, având la bază o creștere mai semnificativă a numărului de studenți fizici de la ciclul de licență, comparativ cu creșterea numărului de studenți fizici de la ciclul de master.

Pornind de la cifrele de studenți fizici (detaliat pe instituții de învățământ superior în Anexa 2 a raportului) raportate de universități și pe baza formulelor de calcul, pe parcursul anului 2022, în cadrul finanțării de bază a fost alocat către cele 46 universități de stat, finanțate din bugetul ME, un total de aproximativ 3.357,33 mil. lei (Tabelul 2.4), sumă care nu include și suplimentarea din luna decembrie în valoare de 25,435 mil lei.

TABELUL 2.4. SITUAȚIA REPARTIZĂRII FINANȚĂRII DE BAZĂ (VALORI MIN. ȘI MAX.) PENTRU ANUL 2022

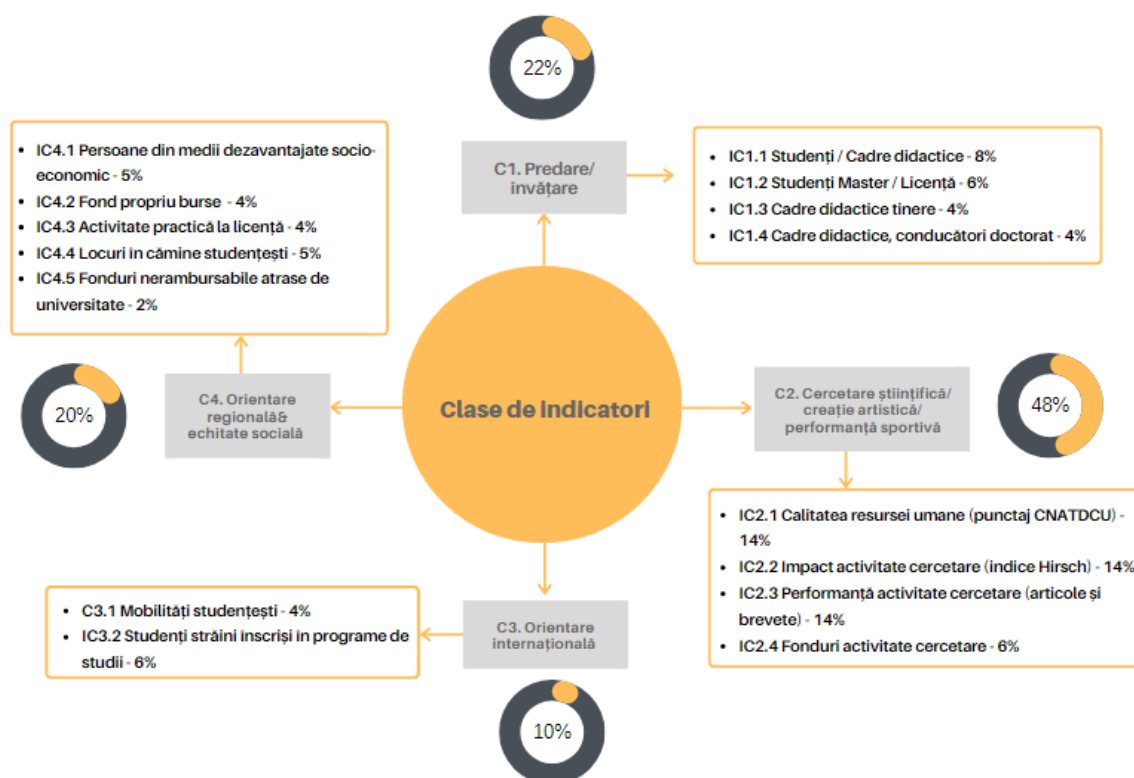
	Studenți Fizici - bugetați (LM+alte forme)	Total studenți echivalenți unitari (NSEU) (ian.2021)	Total FB (72%) (lei)	din care	
				L (%)	M (%)
Min.	331	3.409	15.715.200	48,5%	51,5%
Max.	25.796	52.309	241.165.400	58,3%	41,7%
Min.	1.049	2.224	10.254.700	63,6%	36,4%
Max.	23.947	58.426	269.370.900	52,5%	47,5%
Total	341.837	728.203	3.357.325.000	56,5%	43,5%

Sursa: CNFIS

II.1.2. Finanțarea suplimentară

Finanțarea suplimentară (FS) se alocă „pe baza criteriilor și a standardelor de calitate stabilite de CNFIS și aprobate de MEC” (art.197, alin. a). Inclusiv în anul 2022, metodologia de calcul a finanțării suplimentare a menținut premise similare metodologiei de finanțare care a fost aplicată începând cu anul 2016. În algoritmul de calcul al finanțării suplimentare sunt utilizate 4 (patru) clase de indicatori de calitate: detaliate în graficul de mai jos. Spre deosebire de anii anteriori, în 2022 metodologia de repartizare a finanțării suplimentare a suferit modificări, în urma propunerii CNFIS, aprobate de Ministerul Educației, în formula de calcul a indicatorului de calitate IC2.3 Performanța activității științifice/creației artistice/performancei sportive, modificări concretizate prin creșterea valorii punctajelor asociate următoarelor categorii de articole științifice: articole Nature/Science (la 15 puncte de la 12 puncte), articole ISI roșu (la 7 puncte de la 6 puncte) și articole ISI galben (la 5 puncte de la 4 puncte).

GRAFICUL 2.3. PONDERA CLASELOR ȘI INDICATORILOR DE CALITATE (2022)

Aplicarea indicatorilor de calitate s-a realizat gradual prin creșterea de la 25% , în anul 2016, la 50%, în anul 2017, ajungând la 100% în anul 2018, păstrându-se această pondere și în anul 2022.

TABELUL 2.5. BUGETUL ALOCAT PENTRU FINANȚAREA SUPPLEMENTARĂ, ÎN PERIOADA 2016-2022

Finanțare suplimentară (FS) – 26,5%	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
<i>Aplicare graduală</i>	25%	50%	100%				
Buget FS (mil.lei)	541,48	641,31	808,39	1.025,74	1.218,02	1.240,66	1.235,68
% FS (din FI')	26,51%	26,51%	26,50%	26,50%	26,50%	26,50%	26,50%
% FS (față de FB)	34,01%	36,55%	36,55%	36,81%	36,81%	36,81%	36,81%

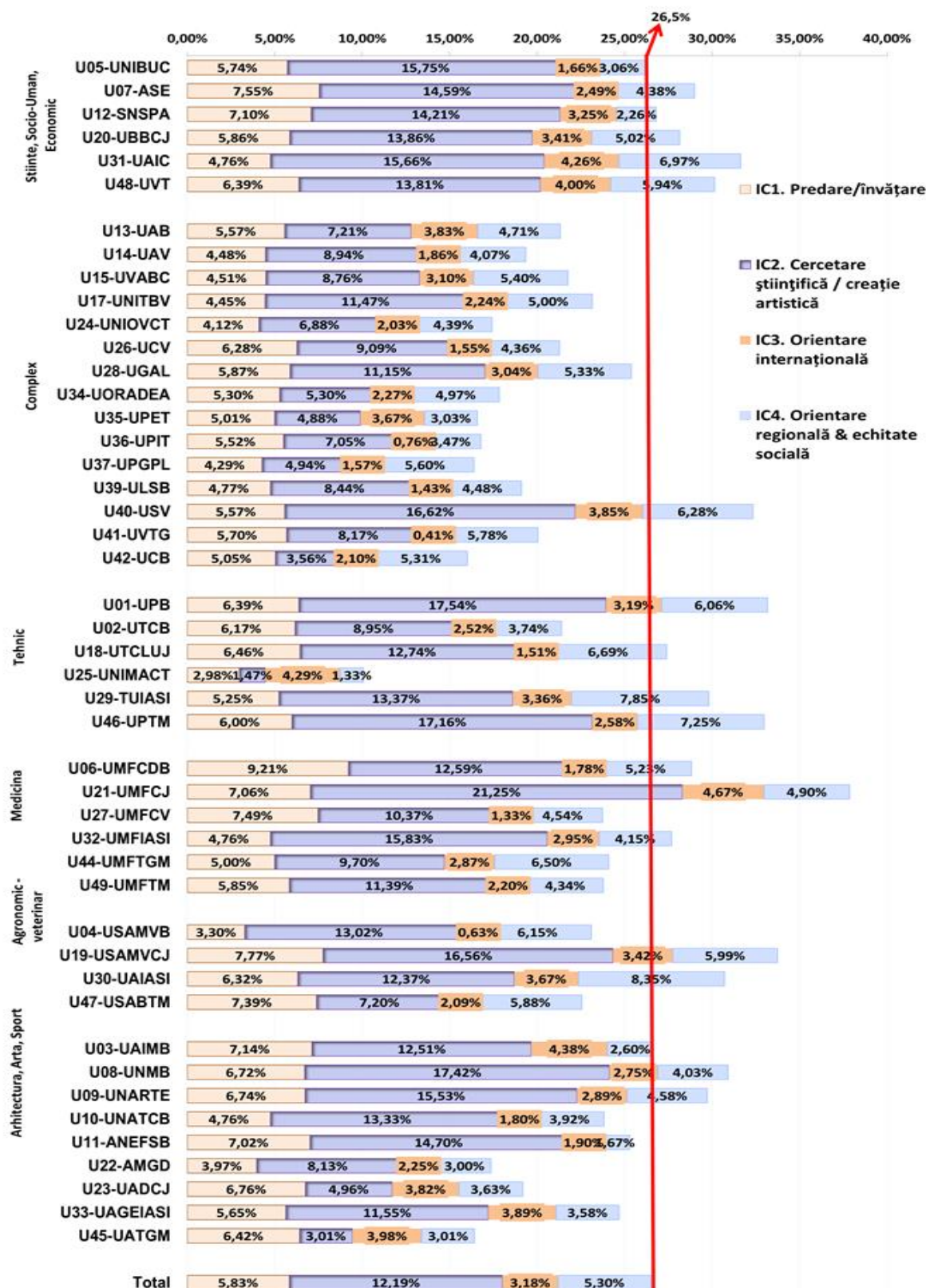
Sursa: CNFIS

Bugetul FS crește substanțial în cei șapte ani de alocare a FS în baza indicatorilor de calitate. Dacă în 2016 universităților li s-au alocat 541,48 mil. lei, în 2022 au fost repartizați 1.235,68 mil. lei.

Finanțarea suplimentară, comparativ cu perioada anterioară, a cunoscut o ușoară creștere în termeni nominali (v. tabelul 2.5), ponderea sa din sumele corespunzătoare FB fiind în ușoară creștere de la 34,01% în 2016, la 36,81% în 2022.

Pe baza formulei de calcul pentru finanțarea suplimentară a fost alocat în anul 2022 un total de **1.235.682.000 lei**, sumă care a fost suplimentată de Ministerul Educației în luna decembrie cu valoarea de 9.361.656 lei. Detalii privind repartizarea fondurilor alocate pentru finanțarea suplimentară, pe universități, sunt prezentate în Anexa 3 a raportului pentru anul 2022.

GRAFICUL 2.4. SITUAȚIA REPARTIZĂRII PE UNIVERSITĂȚI A FINANȚĂRII SUPLIMENTARE, PENTRU ANUL 2022

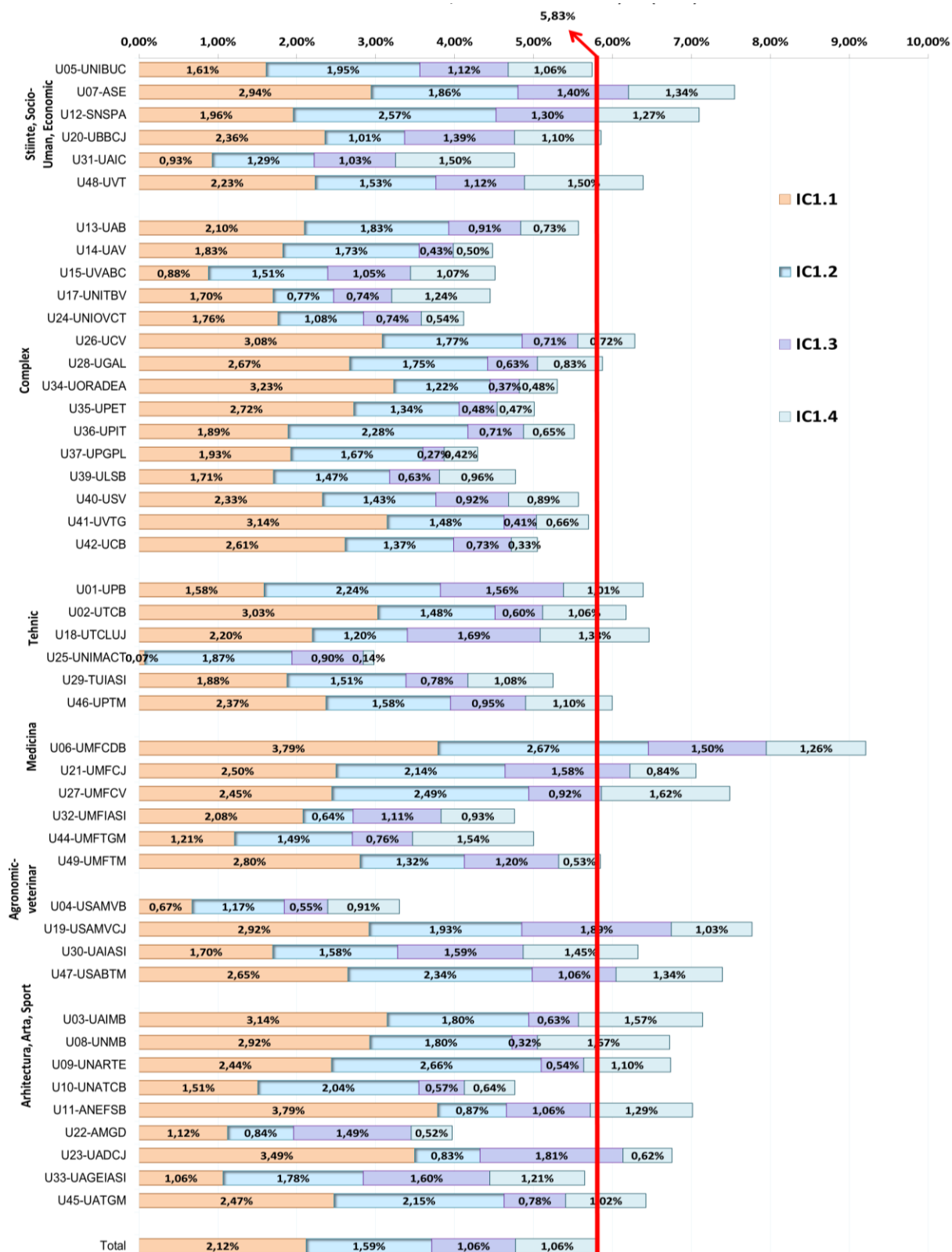

Sursa: CNFIS

Rezultatele generale obținute de către universități pe indicatori de calitate în anul 2022 sunt disponibile în graficele de mai jos, în care se prezintă indicatorii care contribuie la determinarea valorii finanțării suplimentare, față de o alocare în funcție de studenți unitari (valoare medie la nivel național). Pentru a facilita

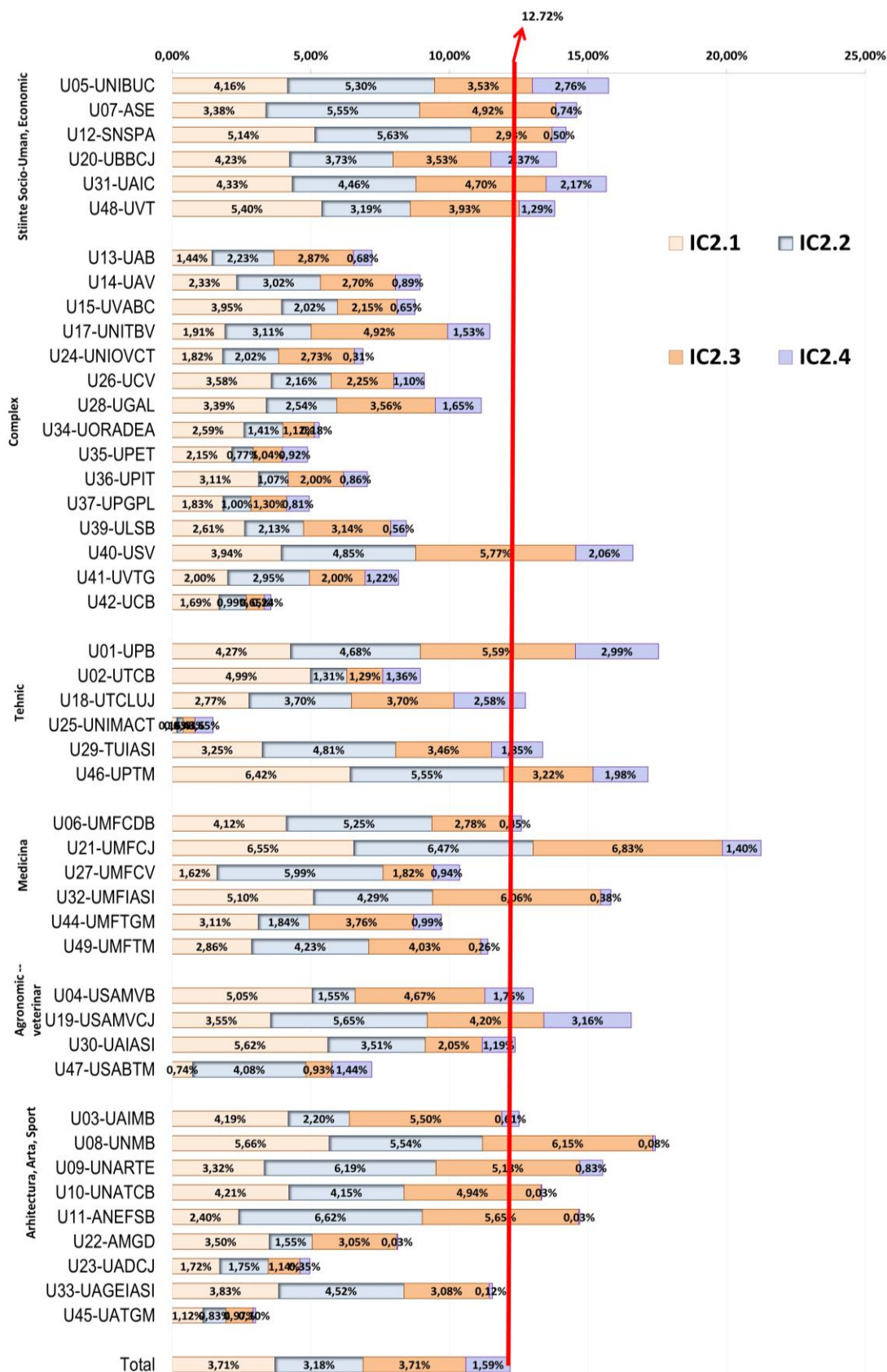
vizualizarea graficelor, universitățile au fost grupate în funcție de domeniile de studii preponderente în cadrul acestora.

GRAFICUL 2.5. PONDEREA INDICATORILOR DE CALITATE 2022 – CLASA 1. PREDARE/ÎNVĂȚARE

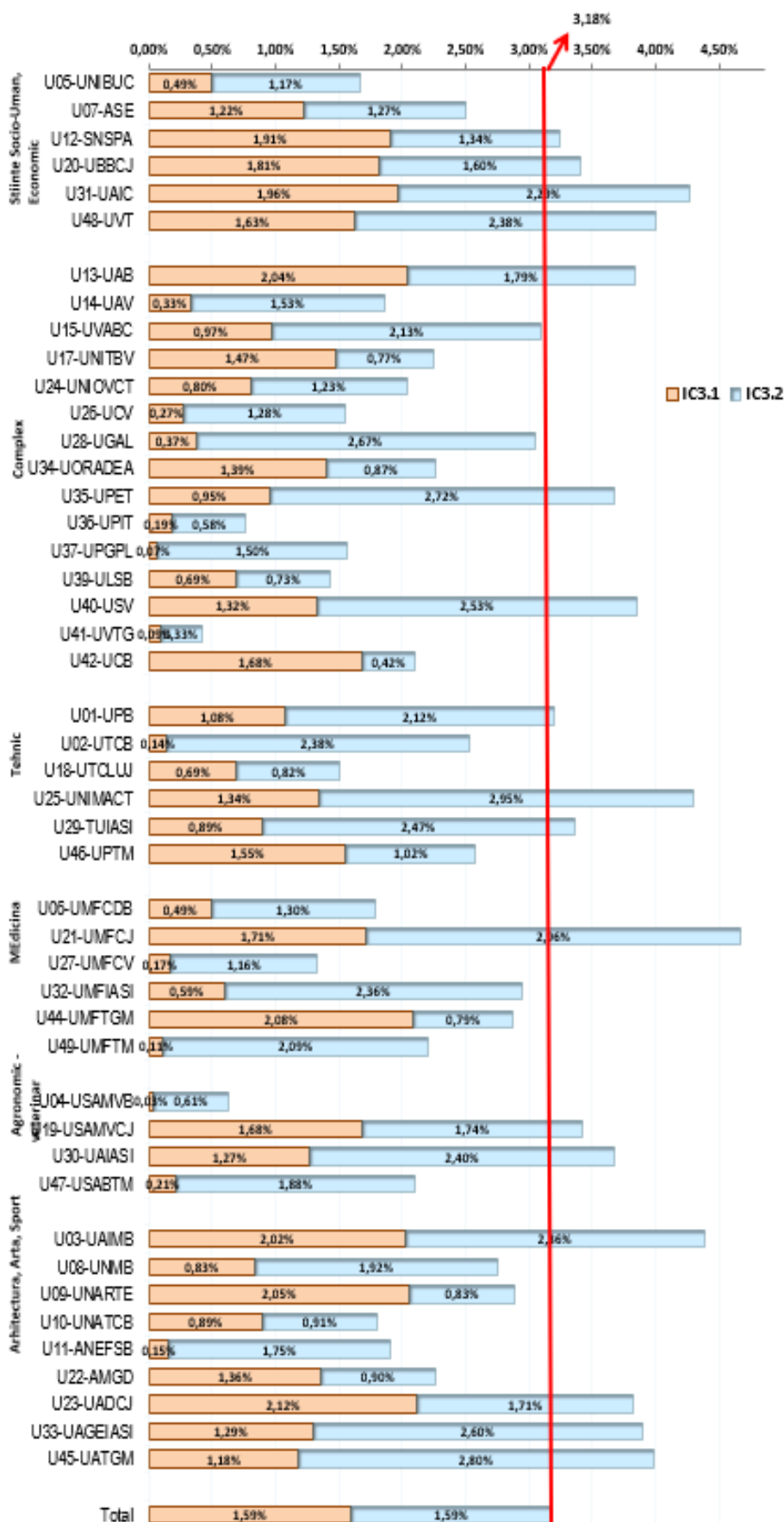
Sursa: CNFIS

GRAFICUL 2.6. PONDEREA INDICATORILOR DE CALITATE 2022 – CLASA 2. CERCETARE

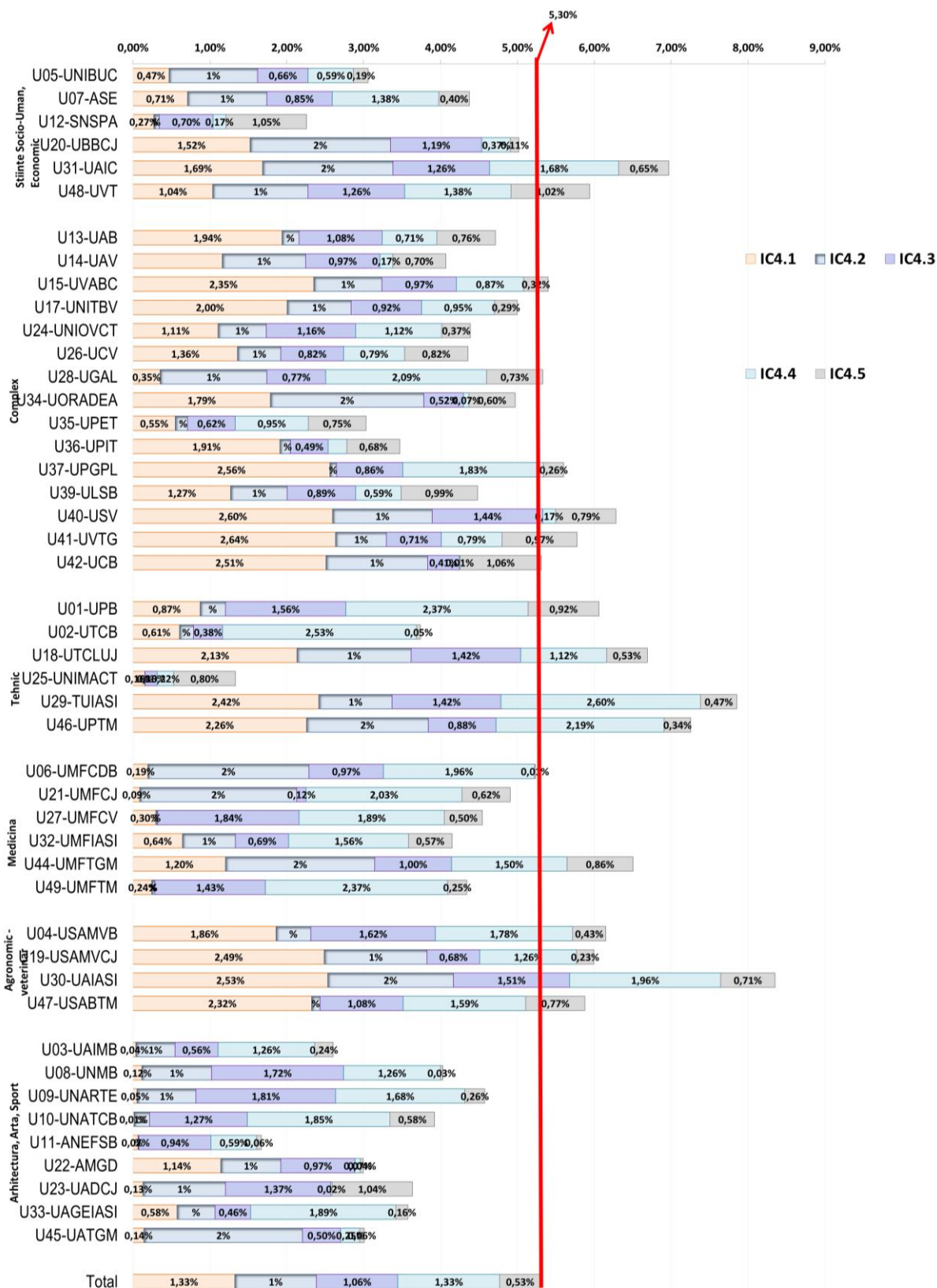
Sursa: CNFIS

GRAFICUL 2.7. PONDEREA INDICATORILOR DE CALITATE 2022 – CLASA 3. ORIENTARE INTERNAȚIONALĂ

Sursa: CNFIS

GRAFICUL 2.8. PONDEREA INDICATORILOR DE CALITATE 2022 – CLASA 4. ORIENTARE REGIONALĂ ȘI ECHITATE SOCIALĂ

Sursa: CNFIS

II.1.3. Finanțarea granturilor doctorale

Fondurile alocate universităților pentru granturile de doctorat (exceptând bursele studenților doctoranzi, care au fost alocate din fondul de burse) au reprezentat în anul 2022 un total de 309.146.500 lei, repartizat conform OM nr. 5824/17.12.2021.

Prin Metodologia CNFIS, structura grantului doctoral a fost ajustată cu coeficienți corespunzători pe domenii disciplinare și profesionale ale doctoratului, nefăcând apel în finanțarea studiilor de doctorat la conceptele de student echivalent și student echivalent unitar. Valoarea grantului doctoral pentru studenții doctoranzi, pe domenii de finanțare sunt prezentate în Anexa nr. 2 a Metodologiei de finanțare aplicată în anul 2022. În urma propunerii CNFIS, aprobată de Ministerul Educației, valoarea unui grant doctoral a crescut cu 1.500 lei pentru fiecare din cele patru domenii de finanțare, comparativ cu anul precedent, ajungând la 27.000 lei pentru domeniul de finanțare D1, 30.500 lei pentru D2 și, respectiv, 35.000 lei pentru D3 sau D4.

Începând cu anul universitar 2011/2012, repartizarea pe universități a fondului pentru finanțarea granturilor pentru studenții doctoranzi înmatriculați se realizează prin cumularea valorii sumelor aferente granturilor doctorale (GD) repartizate universității respective (prezentate în Anexa 4 a raportului pe universități și în Tabelul 2.6 – valorile min. și max. la nivel național).

TABELUL 2.6. FONDURILE ALOCATE ÎN 2022 UNIVERSITĂȚILOR DE STAT PENTRU STUDIILE UNIVERSITARE DE DOCTORAT, PRIN GRANTURI DOCTORALE (GD) – VALORI MIN. ȘI MAX. LA NIVEL NAȚIONAL

	Număr GD*	Finanțare instituțională 2022*) (lei)	Alocație GD (lei)	Alocație GD din total FI (%)
Min.	8	14.125.641	244.000	1,73%
Max.	1.527	471.361.164	46.573.500	9,88%
Total	10.107	5.082.611.116	309.146.500	6,08%

Sursa: CNFIS, pe baza raportărilor realizate de universități, cu data de referință 1 ianuarie 2022, anul universitar 2021/2022;

*) An1, an2, an3 și an 4 de studii de doctorat, anul 4 doar pentru domeniile Medicină, Medicină veterinară, Medicină dentară și Farmacie

Fondul pentru granturile doctorale a crescut în anul 2022, față de anul 2021, ajungând la valoarea de 309,15 mil. lei, în creștere de 6,47% față de anul 2021 și în creștere mai accentuată față de ceilalți ani. Se remarcă, de asemenea, o ușoară tendință de creștere a ponderii acestui fond din totalul finanțării instituționale.

TABELUL 2.7. STRUCTURA FONDURILOR ALOCATE UNIVERSITĂȚILOR DE STAT PENTRU STUDIILE UNIVERSITARE DE DOCTORAT (2015-2022)

Ani	Alocație totală finanțare instituțională (FI) (mil.lei)	Ciclul universitar de doctorat	
		Total alocație repartizată granturi doctorale (mil.lei)	% total alocație doctorat din total alocație FI
A	B	1	2
2022	5.082,61	309,15	6,08%
2021	5.047,81	290,35	5,75%
2020	4.960,72	291,05	5,87%
2019	4.181,52	249,11	5,96%
2018	3.343,73	243,81	7,29%
2017	2.707,42	244,99	9,05%
2016	2.343,39	251,15	10,72%
2015	1.896,25	240,70	12,69%

Sursa: CNFIS

II.1.4. Fondul pentru dezvoltare instituțională

Fondul pentru dezvoltare instituțională (FDI) a fost repartizat și în anul 2022 pe baza unei competiții de proiecte organizată de CNFIS, sub coordonarea ME, conform metodologiei de alocare și utilizare a fondului pentru dezvoltare instituțională (FDI) a universităților de stat, aprobată prin OM nr.5825/2021.

Competiția FDI2022 s-a organizat după aceleași principii ca în anul 2021, domeniile și procedurile de finanțare suferind ușoare modificări. Dintre acestea, cea mai importantă este reprezentată de împărțirea domeniului 1 din competiția precedentă în două domenii distincte, accentuându-se astfel atenția acordată corelării ofertei educaționale cu cererea pieței muncii:

- **Domeniul 1:** creșterea echității sociale, în vederea incluziunii sociale și sporirea accesului la învățământul superior;
- **Domeniul 2:** internaționalizarea învățământului superior din România;
- **Domeniul 3:** asigurarea funcționării în bune condiții a grădinilor botanice universitare, a stațiunilor didactice, a bazelor de practică și a altor infrastructuri de susținere a activităților didactice similare bazelor de practică, din cadrul universităților, folosite pentru instruirea studenților;
- **Domeniul 4:** susținerea activităților societăților antreprenoriale studențești (SAS) din cadrul universităților;
- **Domeniul 5:** îmbunătățirea calității activității didactice, inclusiv a respectării deontologiei și eticii academice;
- **Domeniul 6:** dezvoltarea capacității instituționale pentru cercetare în universități.
- **Domeniul 7:** corelarea ofertei educaționale cu cererea pieței muncii, consilierea și orientarea în carieră

Activitățile administrative de depunere a proiectelor, evaluarea acestora, dimensionarea fișei de execuție, precum și raportările intermediară/finală s-au făcut și în acest an în platforma <https://uefiscdi-direct.ro/index.php>, instituțiile de învățământ superior de stat finanțate de la bugetul ME, putând depune maximum un proiect pe fiecare domeniu strategic de dezvoltare instituțională.

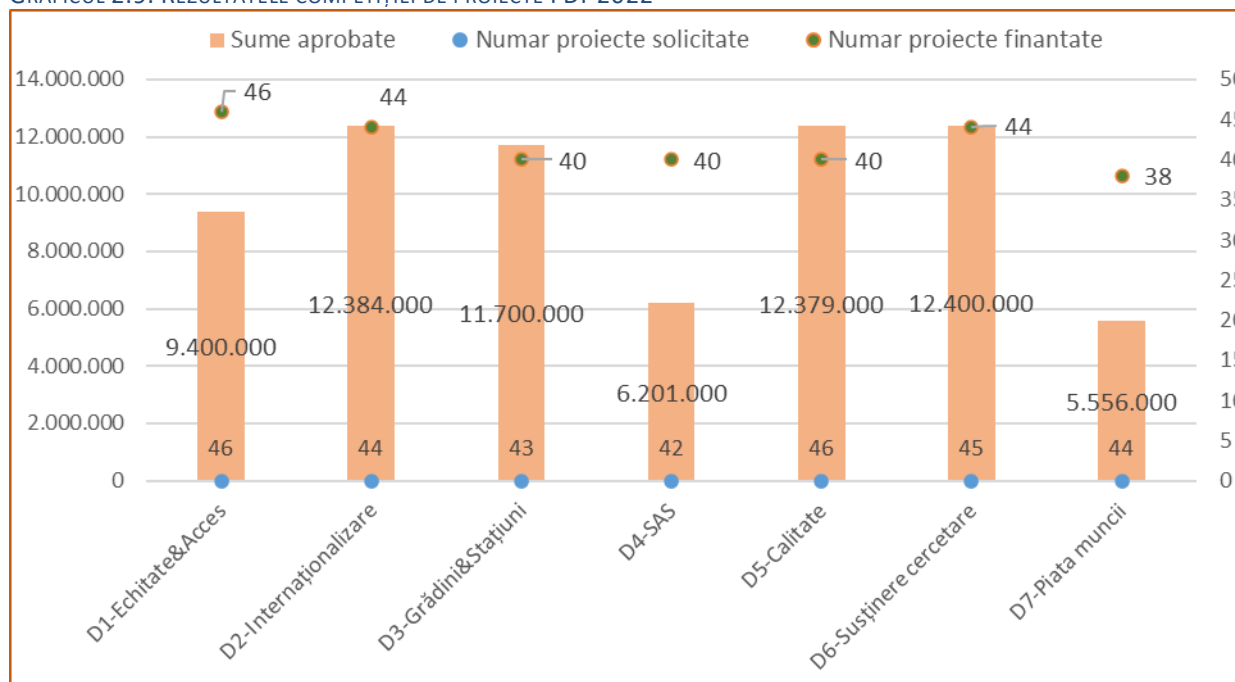
Suma maximă alocată per proiect/universitate a fost și în acest an în valoare de 400 mii lei, cu următoarele excepții: D3 (doar pentru grădini botanice) - 600 mii lei; D4 (societăți antreprenoriale studențești - SAS) și D7 (piața muncii) - 250 mii lei.

Principalele etape privind depunerea, evaluarea și aprobare proiectelor FDI sunt detaliate mai jos:

Depunerea și evaluarea proiectelor

În anul 2022 a fost organizată o singură etapă competițională, iar la finalul perioadei de depunere, universitățile au încărcat în platforma suport un număr de 310 proiecte. În urma evaluării proiectelor (evaluare individuală și la nivel de comisie), Consiliul CNFIS a propus și ME a aprobat pentru finanțare 292 de proiecte depuse de 46 de universități, suma aprobată spre finanțare fiind în valoare de 70.020.000 lei, din suma de 105.823.876 lei solicitată de universități. Situația finanțării din fondul de dezvoltare instituțională pe fiecare domeniu este prezentată în Graficul 2.9, iar lista proiectelor finanțate în anul 2022 și situația centralizată pe universități a execuției bugetare sunt prezentate în Anexa 5.1, Anexa 5.2 și Anexa 5.3.

GRAFICUL 2.9. REZULTATELE COMPETIȚIEI DE PROIECTE FDI-2022

Sursa: CNFIS, Raportul rezultatelor competiției FDI-2022

Implementarea și finanțarea proiectelor.

În urma aprobării finanțării, fiecare proiect și-a dimensionat cheltuielile în concordanță cu alocarea bugetară, aceasta fiind sintetizată prin încărcarea fișei de execuție, completată cu activitățile, indicatorii și rezultatele asumate pentru sumele aprobate, în platforma <https://uefiscdi-direct.ro>.

Perioada de implementare a proiectelor a fost 29 martie – 16 decembrie 2022, existând o raportare intermediară a stadiului de implementare a proiectelor care s-a realizat în lunile noiembrie-decembrie a anului competițional. În cadrul acesteia a fost precizată situația proiectului la data specificată, planificarea/ previzionarea activităților economico-financiare până la finalizarea proiectului, precum și obiectivele/acțiunile și resursele necesare în vederea continuării demersurilor inițiate prin proiect. Execuția bugetară finală, împreună cu documentele asumate de conducerea universității (certificarea îndeplinirii obiectivelor și indicatorilor, evitarea dublei finanțări și respectarea specificului liniei de buget finanțarea de bază), s-au realizat după finalizarea proiectului, în ianuarie 2023.

Rezultatele finale FDI 2022 Situația la finalul implementării proiectelor FDI, corespunzător anului 2022, este:

- 310 proiecte depuse, suma totală solicitată fiind de 105.823.876 lei;
- 292 proiecte finanțate, suma totală finanțată fiind în valoare de 70.020.000 lei, din care suma totală cheltuită este de 69.525.291 lei (aproximativ 99%);
- 37.917.445 cofinanțare asumată în proiectele finanțate, suma fiind cheltuită în proporție de 100%, chiar ușor suplimentată de către universități;
- 46 de universități de stat au depus minim o cerere de finanțare, fiind aprobat pentru finanțare minim un proiect pentru fiecare instituție de învățământ superior;
- 203 proiecte (din 24 universități) care au execuție bugetară 100%;
- 12 proiecte (din 6 universități) pentru care s-a cheltuit mai puțin de 95% din suma alocată

II.1.5. Fondul pentru situații speciale

Finanțarea situațiilor speciale/neprevăzute ale universităților s-a realizat prin alocarea de fonduri în afara formulei de calcul, din Fondul pentru Situații Speciale (FSS), conform OM 5823/17.12.2021, pe baza unor solicitări fundamentate ale universităților. Ulterior, sumele rămase nealocate de ME din FSS, în urma solicitării punctuale a universităților, au fost repartizate pe bază de formulă.

În anul 2022 nu au existat modificări semnificative ale structurii ordinului de ministru care reglementează acordarea finanțărilor din FSS, față de anul precedent existând doar o completare a listei de priorități pentru care pot fi folosite sumele alocate din FSS. În acest sens în cadrul articolului 2, alin (3) fost adăugată litera l). – „susținerea digitalizării activităților din cadrul instituțiilor de învățământ superior de stat”.

În continuare CNFIS nu mai este chemat în mod expres să se pronunțe pentru un anumit tip de solicitare așa cum a fost până în anul 2020, motiv pentru care cea mai mare parte a cererilor provenite din universități a fost gestionată de direcțiile specializate ale ME, rolul CNFIS fiind unul consultativ, oferind aviz sau punct de vedere ori de câte ori este solicitat de către ME, dar în mod deosebit în cazul repartizării sumelor rămase nealocate, pe baza formulei de calcul.

În Anexa 6 a raportului este prezentată repartizarea pe universități a fondului pentru situații speciale (FSS) pentru anul 2022, fiind menționate sumele finale repartizate de ME, inclusiv cele repartizate pe bază de formulă.

Specificul anului 2022, din perspectiva FSS, păstrează tendința apărută în anul precedent în ceea ce privește natura solicitărilor de sprijin ale universităților, fiind vorba, în continuare de participări la manifestări științifice și de promovare internaționale, rețele universitare sau susținerea cercetărilor pe perioada cuprinsă între finalizarea unui proiect de cercetare și debutul altuia.

Totodată actuala configurație a solicitărilor și a distribuției sumelor din fondul pentru situații speciale arată că cea mai mare parte a universităților își asigură desfășurarea activității prin finanțarea de bază, finanțarea suplimentară și după caz din fondul pentru dezvoltare instituțională, precum și din venituri proprii.

II.2. SUBVENȚII ȘI ALTE FORME DE SPRIJIN PENTRU STUDENȚI

II.2.1 Metodologia de transport

Propunerea CNFIS privind repartizarea pe universități a alocațiilor bugetare destinate cheltuielilor de transport pentru studenți în anul 2022 s-a realizat conform metodologiei de transport aprobată prin OMEN nr. 3131/05.02.2019.

Astfel, și în anul 2022, ca în anii anteriori, repartizarea pe universități a alocațiilor bugetare disponibile s-a realizat în funcție de formula de calcul utilizată în metodologia de transport, care are ca parametri principali:

- numărul de studenți (fizici) eligibili pentru transport;
- coeficientul agregat de transport, care diferențiază cheltuielile de transport pe centre universitare (în funcție de mărimea centrului universitar și de valoarea cheltuielilor unitare de transport);
- alocația totală la nivel național pentru această destinație.

În tabelul de mai jos sunt prezentate alocațiile bugetare destinate subvențiilor de transport urban pentru studenți, numărul de studenți eligibili pentru transport și alocațiile medii la nivel național pe student, pentru perioada 2015-2022. Propunerea CNFIS privind alocațiile bugetare destinate subvențiilor de transport urban pentru studenți, pentru anul 2022, a fost, ca și în anul financiar anterior, în valoare de 24,53 mil.lei.

În Tabelul 2.8 se poate observa că, în perioada 2015-2018, alocația medie la nivel național prezintă fluctuații mici, cuprinse în intervalul 100 lei - 98 lei, determinate și de menținerea bugetului anual alocat pentru subvențiile de transport urban local.

În anul 2019 alocația medie la nivel național a scăzut, având o valoare de doar 84 lei, această diminuare a fost determinată atât de creșterea numărului de studenți eligibili (creștere determinată și de includerea studenților de la doctorat), dar și de scăderea alocațiilor bugetare destinate subvențiilor de transport urban.

Se poate observa faptul că în anul 2020 alocația medie la nivel național a fost în valoare de 92 lei, majorându-se cu 9,52% față de anul anterior, creșterea fiind determinată de mărirea alocațiilor bugetare destinate subvențiilor de transport urban. Din anul 2021 aceasta s-a diminuat din nou, scăzând până la valoarea de 81 lei în anul 2022. Această scădere față de anul 2020 cu aprox. 12% este rezultatul scăderii bugetului anual repartizat pentru transport și al creșterii numărului de studenți fizici eligibili pentru transport.

TABELUL 2.8. FINANȚAREA COMPLEMENTARĂ PENTRU SUBVENȚII DE TRANSPORT, PERIOADA 2015-2022

An financiar	Studenți fizici eligibili transport (L+M)*	Buget anual repartizat - mii lei (propunere CNFIS)	Alocație medie /student Lei
2022*	303.804	24.530	81
2021*	300.041	24.530	82
2020*	295.609	27.255	92
2019*	293.633	24.530	84
2018	272.485	27.255	100
2017	271.416	26.590	98
2016	271.392	26.590	98
2015	269.698	26.950	100

Sursa: CNFIS / *Note: Studenții fizici eligibili pentru transport, pentru anii 2019 -2022, sunt studenții înmatriculați la forma de învățământ cu frecvență, finanțați de la buget, de la ciclurile de studii universitare de licență, master și doctorat

Propunerile de repartizare pe universități a alocațiilor bugetare privind facilitățile pentru transport urban pentru anul 2021, corespunzătoare numărului de studenți fizici eligibili pentru transport (studenții înmatriculați la forma de învățământ cu frecvență, finanțați de la buget, de la ciclurile de studii universitare de licență, master și doctorat), sunt prezentate în Anexa 7 a raportului. Situația repartizării pe centre universitare a alocațiilor bugetare destinate transportului urban pentru studenți, pentru anul 2022, corespunzătoare numărului de studenți fizici eligibili pentru transport, sunt prezentate în tabelul de mai jos.

TABELUL 2.9 SITUAȚIA REPARTIZĂRII PE CENTRE UNIVERSITARE A ALOCAȚIILOR BUGETARE PENTRU TRANSPORT URBAN, ÎN ANUL 2022

Nr crt	Centru universitar	Alocația bugetara medie/student	Centru universitar	Alocația bugetara medie/student	Centru universitar	Alocația bugetara medie/student
1	București	101	Craiova	49	Sibiu	34
2	Alba-Iulia	34	Galați	64	Suceava	34
3	Arad	34	Iași	101	Târgoviște	34
4	Bacău	34	Oradea	51	Târgu Jiu	34
5	Brașov	68	Petroșani	3	Târgu Mureș	51
6	Cluj Napoca	97	Pitești	34	Timișoara	83
7	Constanța	51	Ploiești	34	Total (național)	81

Sursa: CNFIS

II.2.2 Bursa socială

O altă atribuție a CNFIS este fundamentarea, respectiv formularea propunerilor anuale privind cuantumul minim al bursei sociale, pentru susținerea financiară a studenților cu venituri reduse. Cuantumul minim al bursei sociale se propune anual de către CNFIS, „ținând cont de faptul că acestea trebuie să acopere cheltuielile minime de masă și cazare”, conform art. 223, alin 10, din LEN nr. 1/2011.

Aplicarea algoritmului de estimare a cuantumului minim al bursei sociale pentru anul universitar 2021/2022 are la bază ultimele date disponibile la momentul formulării propunerii, datele statistice raportate de către universități pentru anul universitar încheiat, 2020-2021, la data de referință 1 ianuarie 2021, privind:

- cuantumul regiei pentru cămine;
- cuantumul bursei pentru studenți și
- numărul de studenți fizici (cursuri de zi) de la ciclurile de licență și master.

Valoarea cuantumului mediu minim al bursei sociale s-a menținut, similar anului anterior, atât în al II-lea semestru al anului universitar 2021 – 2022, cât și în primul semestru al anului universitar 2022-2023, acesta fiind de 700 lei/lună.

Universitățile pot stabili însă un quantum diferit pentru bursa socială acordată studenților, respectând cuantumul minim al bursei sociale propus de către CNFIS, în funcție de subvențiile acordate de către acestea din alocațiile bugetare sau din veniturile proprii pentru cazare, respectiv masă.

II.2.2.1. Burse și alte forme de sprijin material pentru studenți

Fondul de burse și pentru alte forme de sprijin material pentru studenții și cursanții din învățământul superior de stat, învățământ cu frecvență, se acordă în conformitate cu legislația în vigoare: LEN nr. 1/2011 cu modificările și completările ulterioare, OMEN 3392/2017, OMEN 4104/2017, OMEN 4366/2017, HG 844/2008.

Fondurile pentru acordarea bursei sunt atribuite de ME, în baza contractului instituțional, repartizarea realizându-se proporțional cu numărul de studenți de la cursurile de zi, învățământ de licență și master, finanțati de la bugetul de stat. În baza autonomiei universitare, instituțiile de învățământ superior au libertatea de a împărți fondurile alocate de la bugetul de stat pentru toate tipurile de burse, dar nu mai puțin de 30% pentru bursa socială (conform art. 10, alin.3, din OM 3392/2017).

Printre cele mai importante categorii de burse acordate studenților, pentru întregul an universitar, sunt:

- Bursele pentru stimularea performanței academice (bursele de merit și bursele de performanță); În OM 3392/2017 nu mai există și categoria bursei de studiu, însă analizând datele raportate de universități, unele au continuat să le raporteze în platforma ANS până în ianuarie 2020.
- Bursele pentru susținerea financiară a studenților cu venituri reduse (bursele sociale și bursele sociale ocazionale).

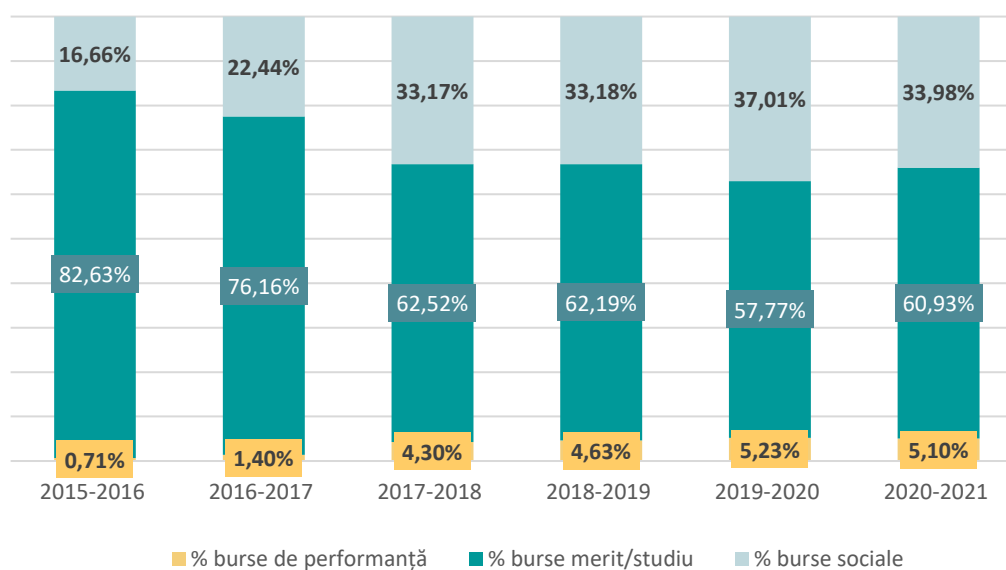
Studentii pot beneficia și de alte burse, finanțate din veniturile proprii ale instituțiilor de învățământ superior și din alte surse legal constituite. Principiul care se aplică este acela că studenții pot beneficia de orice tip de bursă pentru un singur program de licență, pentru un singur program de master, cu excepția bursei pentru stagii de studii universitare și postuniversitare.

TABELUL 2.10. SITUAȚIA LA NIVEL NAȚIONAL A BURSELOR ACORDATE STUDENȚILOR ÎNMATRICULAȚI LA UNIVERSITĂȚILE DE STAT (ANI UNIV. 2015-2021)

An universitar	Total Burse, din care	Nr. mediu de burse anuale, pe tipuri de burse (calculate pe baza nr.burse si perioada de acordare)		
		Burse de performanță	Burse de merit (I+II)	Burse sociale
2015-2016	113.683	802	93.941	18.940
2016-2017	92.360	1.293	70.344	20.724
2017-2018	90.967	3.913	56.877	30.178
2018-2019	79.667	3.688	49.546	26.433
2019-2020	98.156	5.131	56.701	36.324
2020-2021	79.951	4.075	48.712	27.164

Sursa: CNFIS, date disponibile, conform raportărilor realizate de universitățile de stat în platforma ANS, la data de 1 ianuarie, pentru anul universitar anterior (exemplu: anul univ. 2019-2020, corespunde raportărilor de la 1 ian. 2021, reprezintă numărul de burse acordate în anul universitar anterior, 2019-2020)

GRAFICUL 2.10. EVOLUȚIA PONDERILOR NUMĂRULUI DE BURSE (PE CATEGORII) ÎN NR. TOTAL BURSE (2015–2022)

Sursa: CNFIS, date disponibile, conform raportărilor realizate de universitățile de stat în platforma ANS, la data de 1 ianuarie, pentru anul universitar anterior (exemplu: anul univ. 2019-2020, corespunde raportărilor de la 1 ian. 2021, reprezintă numărul de burse acordate în anul universitar anterior, 2019-2020)

II.3. CONCLUZII PRIVIND FINANȚAREA ÎN ANUL 2022

Situația repartizării pe universități a finanțării instituționale totale și ponderile pe subcomponente din total finanțare, pentru anul 2022, este prezentată mai jos, în Tabelul 2.11.

TABELUL 2.11. SITUAȚIA REPARTIZĂRII PE UNIVERSITĂȚI A FINANȚĂRII INSTITUȚIONALE TOTALE, PENTRU ANUL 2022

Cod univ.	Universitatea	Total finanțare instituțională (FI) (mil.lei)	Total FB (fără GD)	Total FS (fără GD)	Granturi doctorat	FDI Proiecte	FSS total (situații speciale)	Suplimentare buget 2022 (decembrie), din care:	FB	FS
A	B	1	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.6.1	1.6.2
U01	Universitatea Politehnica din București	471,76	57,15%	30,00%	9,88%	0,46%	1,85%	0,66%	0,43%	0,23%
U02	Universitatea Tehnică de Construcții din București	58,05	67,08%	22,53%	5,73%	2,80%	1,18%	0,68%	0,51%	0,17%
U03	Universitatea de Arhitectură și Urbanism "Ion Mincu" din București	36,84	62,62%	26,77%	5,42%	3,45%	1,06%	0,68%	0,47%	0,20%
U04	USAMV din București	124,58	62,53%	23,03%	8,30%	1,58%	3,91%	0,65%	0,47%	0,17%
U05	Universitatea din București	277,58	60,67%	24,14%	10,64%	0,87%	3,04%	0,64%	0,46%	0,18%
U06	UMF "Carol Davila" din București	243,94	76,70%	14,00%	6,67%	0,76%	1,18%	0,69%	0,58%	0,11%
U07	ASE din București	159,73	61,98%	28,44%	6,41%	1,34%	1,14%	0,69%	0,47%	0,22%
U08	Universitatea Națională de Muzică din București	37,31	60,91%	28,86%	5,07%	3,86%	0,63%	0,68%	0,46%	0,22%
U09	Universitatea de Arte din București	27,09	61,44%	29,00%	5,30%	2,86%	0,71%	0,69%	0,47%	0,22%
U10	UNATC "I.L.Caragiale" din București	42,98	65,85%	24,99%	3,34%	3,42%	1,72%	0,69%	0,50%	0,19%
U11	UNEFIS din București	17,46	62,21%	23,48%	5,76%	7,18%	0,72%	0,65%	0,47%	0,18%
U12	SNSPA din București	48,68	60,09%	25,76%	9,04%	2,30%	2,15%	0,65%	0,46%	0,20%
U13	Universitatea "1 decembrie 1918" din Alba-Iulia	34,82	66,81%	21,34%	5,51%	3,67%	2,00%	0,67%	0,51%	0,16%
U14	Universitatea "Aurel Vlaicu" din Arad	32,50	73,51%	20,71%	1,81%	2,56%	0,70%	0,71%	0,56%	0,16%
U15	Universitatea "Vasile Alecsandri" din Bacău	38,27	71,57%	23,17%	0,88%	3,04%	0,63%	0,72%	0,54%	0,18%
U17	Universitatea "Transilvania" din Brașov	190,78	69,95%	24,01%	3,11%	1,18%	1,03%	0,71%	0,53%	0,18%
U18	Universitatea Tehnică din Cluj Napoca	260,12	63,54%	27,44%	6,73%	0,79%	0,82%	0,69%	0,48%	0,21%
U19	USAMV din Cluj Napoca	74,90	55,14%	29,31%	11,20%	2,38%	1,33%	0,64%	0,42%	0,22%
U20	Universitatea "Babeș - Bolyai" din Cluj Napoca	382,72	63,01%	27,31%	7,23%	0,59%	1,17%	0,68%	0,48%	0,21%
U21	UMF "Iuliu Hațieganu" din Cluj Napoca	129,35	69,49%	18,18%	8,42%	1,46%	1,80%	0,66%	0,53%	0,14%
U22	Academia Muzică "GH. Dima" din Cluj Napoca	30,96	71,29%	18,95%	4,86%	3,58%	0,63%	0,68%	0,54%	0,14%
U23	Universitatea de Artă și Design din Cluj Napoca	18,82	65,14%	19,28%	7,07%	7,27%	0,61%	0,64%	0,49%	0,15%
U24	Universitatea "Ovidius" din Constanța	98,63	78,05%	16,55%	2,58%	1,44%	0,66%	0,72%	0,59%	0,13%
U25	Universitatea Maritimă din Constanța	14,13	72,60%	11,74%	1,73%	8,09%	5,21%	0,64%	0,55%	0,09%
U26	Universitatea din Craiova	177,40	70,96%	23,40%	2,71%	1,05%	1,16%	0,71%	0,54%	0,18%
U27	UMF din Craiova	66,33	76,72%	13,44%	6,49%	2,03%	0,64%	0,68%	0,58%	0,10%
U28	Universitatea "Dunărea de Jos" din Galați	162,68	68,21%	24,43%	3,57%	0,95%	2,13%	0,70%	0,52%	0,19%
U29	Univ. Tehnică "Gheorghe Asachi" din Iași	188,78	61,66%	29,38%	6,48%	1,10%	0,70%	0,69%	0,47%	0,22%
U30	USV "Ion Ionescu de la Brad" din Iași	59,10	58,31%	28,35%	7,76%	3,10%	1,82%	0,66%	0,44%	0,21%
U31	Universitatea "Al. I. Cuza" din Iași	228,30	61,99%	29,60%	5,97%	0,97%	0,76%	0,69%	0,47%	0,22%
U32	UMF "Gr. T. Popa" din Iași	127,15	73,61%	15,90%	7,76%	1,38%	0,66%	0,68%	0,56%	0,12%
U33	Universitatea de Arte "George Enescu" din Iași	44,86	65,63%	25,24%	5,38%	2,41%	0,64%	0,69%	0,50%	0,19%
U34	Universitatea din Oradea	128,91	77,17%	18,57%	1,71%	1,15%	0,68%	0,73%	0,58%	0,14%
U35	Universitatea din Petroșani	31,56	73,10%	19,33%	2,80%	2,95%	1,12%	0,70%	0,55%	0,15%
U36	Universitatea din Pitești	50,11	75,28%	18,72%	2,22%	1,32%	1,75%	0,71%	0,57%	0,14%
U37	Universitatea "Petrol-Gaze" din Ploiești	36,00	74,40%	18,56%	3,22%	2,43%	0,69%	0,70%	0,56%	0,14%
U39	Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu	120,24	73,41%	18,85%	4,04%	1,33%	1,67%	0,70%	0,56%	0,14%
U40	Universitatea "Ștefan cel Mare" din Suceava	96,69	60,22%	29,52%	5,08%	1,78%	2,73%	0,68%	0,46%	0,22%
U41	Universitatea "Valahia" din Târgoviște	45,48	71,66%	22,04%	2,31%	2,25%	1,03%	0,71%	0,54%	0,17%

Cod univ.	Universitatea	Total finanțare instituțională (FI) (mil.lei)	Total FB (fără GD)	Total FS (fără GD)	Granturi doctorat	FDI Proiecte	FSS total (situații speciale)	Suplimentare buget 2022 (decembrie), din care:	FB	FS
U42	Universitatea "Constantin Brâncuși" din Târgu Jiu	17,21	75,49%	18,79%	0,00%	4,11%	0,90%	0,71%	0,57%	0,14%
U44	UMFST „George Emil Palade” din Tg. Mureș	143,17	74,01%	19,81%	3,55%	1,26%	0,66%	0,71%	0,56%	0,15%
U45	Universitatea de Arte din Târgu - Mureș	21,18	74,19%	19,31%	2,48%	2,57%	0,73%	0,71%	0,56%	0,15%
U46	Universitatea Politehnica Timișoara	177,57	61,02%	32,07%	4,42%	1,06%	0,72%	0,71%	0,46%	0,24%
U47	USAMV a Banatului "Regele Mihai I al României" din Timișoara	57,08	67,90%	24,11%	4,63%	1,99%	0,68%	0,70%	0,51%	0,18%
U48	Universitatea de Vest din Timișoara	157,29	59,74%	27,89%	5,24%	1,39%	5,08%	0,66%	0,45%	0,21%
U49	UMF "Victor Babeș" din Timișoara	93,90	78,29%	14,12%	3,91%	1,78%	1,19%	0,70%	0,59%	0,11%
	Total	5.082,61	66,06%	24,31%	6,08%	1,38%	1,49%	0,68%	0,50%	0,18%

Sursa: CNFIS; Ponderile pe subcomponente sunt raportate la total finanțare.

Rezultatele repartizării pe universități a finanțării instituționale pentru anul 2022, în comparație cu anul 2021, sunt prezentate în Anexa 8 la raport.

Din datele prezentate până acum se poate observa faptul că pentru anul 2022 variațiile numărului de studenți bugetați nu sunt, în general, semnificative, dificultățile financiare ale universităților putând fi determinate în special de diminuarea în termeni reali a finanțării instituționale și a alocațiilor bugetare, în general, cât și de declinul numărului de studenți în regim cu taxă și a resurselor financiare din venituri proprii.

CAPITOLUL III. REZULTATELE ANALIZELOR NAȚIONALE PRIVIND FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR

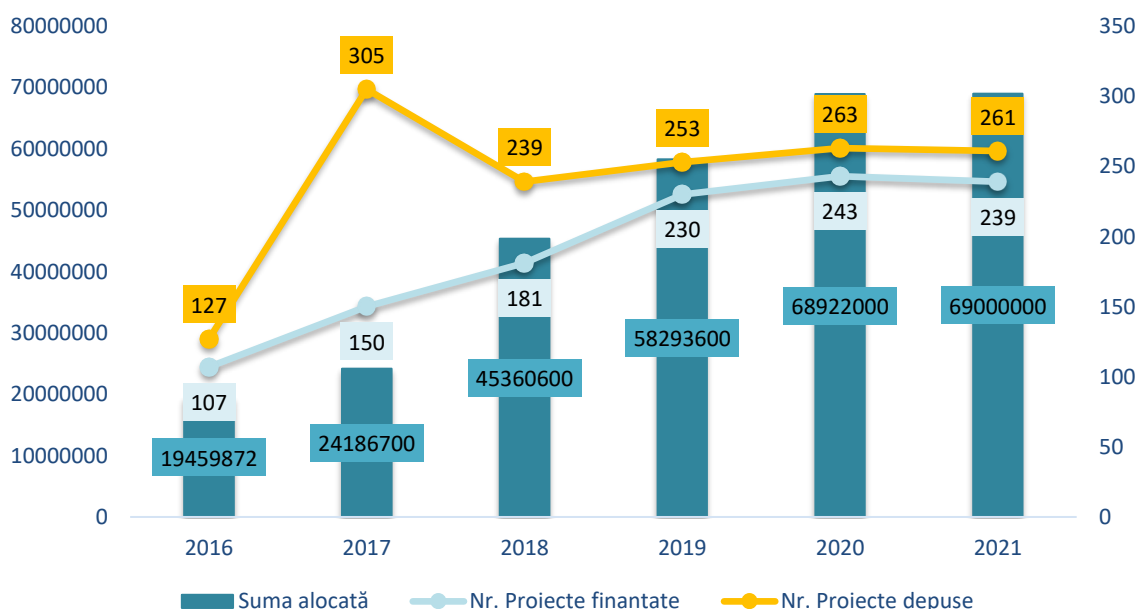
Pe parcursul anului 2022, CNFIS a participat la finalizarea implementării și coordonării a patru studii privind finanțarea învățământului superior, desfășurate în cadrul proiectului „Calitate în învățământul superior: internaționalizare și baze de date pentru dezvoltarea învățământului românesc - POCU-INTL126766”, implementat de UEFISCDI în parteneriat cu Ministerul Educației.

Rezultatele studiilor/analizelor au fost prezentate în cadrul unei serii de evenimente intitulate „Dezbateri privind finanțarea învățământului superior. Experiințe și provocări”, organizată în format hibrid în perioada 23-25 noiembrie 2022, la Biblioteca Universității Politehnica din București. În secțiunile care urmează vor fi prezentate pe scurt aceste activități.

III.1. IMPACTUL DISTRIBUȚIEI ȘI IMPLEMENTĂRII FONDULUI PENTRU DEZVOLTARE INSTITUȚIONALĂ (2016-2021)

Raportul “Impactul distribuției și implementării fondului pentru dezvoltare instituțională (analiza distribuției anuale a FDI și a rezultatelor pe domenii strategice de finanțare în perioada 2016-2021)”³ a avut rolul de a descrie și de a evalua impactul pe care l-au avut, la nivelul sistemului național de învățământ superior fondurile alocate în perioada 2016 – 2021 prin intermediul acestui instrument de finanțare – fondul pentru dezvoltare instituțională.

GRAFICUL 3.1. COMPETIȚIILE FDI 2016-2021 (EVOLUȚIA FINANȚĂRII ȘI A NUMĂRULUI DE PROIECTE)

³ Prezentarea narativă a subcapitolului dedicat Raportului “Impactul distribuției și implementării fondului pentru dezvoltare instituțională” este selectată și preluată din materialul/ studiul cu același nume, realizat în cadrul proiectului „Calitate în învățământul superior: internaționalizare și baze de date pentru dezvoltarea învățământului românesc - POCU-INTL126766”, implementat de UEFISCDI în parteneriat cu Ministerul Educației.

Realizarea acestui Raport a avut loc în contextul în care este pentru prima oară, de la implementarea unor politici publice în ceea ce privește finanțarea învățământului superior, când este întreprinsă o astfel de evaluare. Împreună cu rapoartele anuale privind starea finanțării învățământului superior realizate de către Consiliul Național pentru Finanțarea Învățământului Superior (CNFIS), acest raport completează nivelul de informare disponibil decidenților în domeniul politicilor educaționale, în special în ceea ce privește politica de finanțare a învățământului superior și permite dezvoltarea unor politici publice bazate pe dovezi, pe termen scurt și mediu.

Analizele cuprinse în Raport au fost efectuate etapizat, pe două niveluri de detaliere. Prima parte a raportului a urmărit analiza datelor la nivel sistemic și consideră efectul global pe care finanțările acordate prin intermediul FDI l-au produs asupra universităților.

A doua parte prezintă rezultate obținute prin analiza datelor pentru fiecare domeniu prioritar în cadrul căruia au fost acordate finanțări. În cadrul acestui nivel sunt mai ușor evidențiate rezultatele pozitive și efectele de durată ce pot fi observate la nivelul universităților. Astfel, unele aspecte care nu pot fi observate la nivel de sistem, sunt relevate prin analiza datelor financiare dar și a celor care vizează analiza calitativă a obiectivelor și rezultatelor înregistrate pe domenii de finanțare.

Analiza calitativă a obiectivelor asumate și a rezultatelor obținute de universități, pe domenii de finanțare, este deosebit de importantă pentru a calibra distribuția finanțărilor în interiorul FDI, pe domenii. Rezultatele sunt utile în ghidarea în viitor a universităților în funcție de rezultatele așteptate/propuse, prin intermediul ghidului de finanțare, care să corespundă atât nevoilor interne ale universităților cât și intenției de a produce efecte la nivel de sistem, prin agregarea rezultatelor pozitive la nivelul universităților.

Analiza comparativă a datelor sintetice care descriu organizarea și rezultatele competițiilor anuale prin intermediul cărora au fost alocate resursele financiare în cadrul FDI are în vedere câteva repere importante.

Unul dintre repere este oferit de indicatorul rata de succes, care reprezintă raportul exprimat procentual dintre numărul de proiecte depuse de către universități și numărul proiectelor care au fost aprobate și au primit finanțare. Un alt indicator îl reprezintă nivelul de acoperire bugetară calculat ca raport prezentat procentual între suma totală aprobată pentru finanțarea proiectelor depuse de universități și suma totală solicitată prin intermediul acestora de către potențialii beneficiari, universitățile. Nu în ultimul rând a fost avută în vedere eficiența bugetară sau rata de execuție bugetară, calculată ca raport procentual între suma totală alocată de către finanțator, Ministerul Educației, pentru o competiție și valoarea totală executată sau cheltuită efectiv la finalizarea implementării proiectelor finanțate.

TABELUL 3.1. INDICATORI DE EFICIENȚĂ – COMPETIȚIILE DE ALOCARE A FDI DIN PERIOADA 2016-2021

Anul	Proiecte		Execuție BUGETARĂ (sume alocate de către Ministerul Educației, fără cofinanțare) (mil. lei)			Indicatori eficiență		
	Depuse	Aprobate	Solicitat	Aprobat	Cheltuit	Rata succes	Acoperire bugetară	Eficiență bugetară
2016	127	107	36,97	19,46	18,62	84%	53%	96%
2017	305	150	89,55	24,20	23,70	49%	27%	98%
2018	239	181	78,03	45,36	44,81	76%	58%	99%
2019	253	230	82,86	58,29	57,75	91%	70%	99%
2020	263	243	89,89	68,92	68,36	92%	77%	99%
2021	261	239	91,19	69,00	68,44	92%	76%	99%
TOTAL	1448	1150	468,49	285,24	281,68	79%	61%	99%

Sursa: Raportul "Impactul distribuției și implementării fondului pentru dezvoltare instituțională", disponibil la adresa: http://pocu-intl.uefiscdi.ro/images/Rezultate/A431_RT16_Raport_FDI_2016_2021-final-dec2022.pdf

Dintre concluziile/recomandările care au rezultat în urma analizelor care au stat la baza Raportului menționăm faptul că valoarea resurselor financiare alocate prin intermediul acestui instrument a crescut progresiv, atât în valoare absolută cât și ca pondere în finanțarea totală a universităților. În plus, ratele de eficiență bugetară, calculate la nivel global, dar și sectorial pe domenii de finanțare indică faptul că universitățile din România dețin capacitatea și competența administrativă de a formula proiecte și de a le implementa absorbind aproape integral bugetele alocate. Pe de altă parte, nivelul de acoperire bugetară a nevoilor exprimate de universități prin intermediul proiectelor depuse rămâne adesea relativ scăzută. În acest sens s-a considerat util să fie explorată propunerea ca, pentru o sporire a calității și relevanței proiectelor implementate să fie stabilit un prag minimal de finanțare a proiectelor depuse. S-a considerat că acoperirea unui procent mai mic de 85% din finanțarea solicitată nu poate produce rezultate semnificative la nivel de universitate.

O recomandare de natură administrativă, a fost legată de dezvoltarea unui sistem flexibil și suplu de indicatori care să faciliteze atât evaluarea proiectelor cât și monitorizarea și analiza impactului acestora.

O a treia recomandare a fost legată de implementarea unei soluții de gestionare a datelor. O platformă integrată care să includă principalele obiective și rezultate ale proiectelor FDI va facilita monitorizarea selectivă a anumitor indicatori de interes la nivel național, nu doar pe cei financiari. Vor putea fi vizate aspectele legate de rezultatele propuse de proiect și de cele realizate precum și efectelor acestora în timp (impactul).

În final se poate reține faptul că FDI reprezintă un instrument financiar de mici dimensiuni, a cărui principal obiectiv ar putea fi mai degrabă construcția administrativă și organizațională, creșterea capacității universităților de a gestiona proiecte de anvergură destinate adresării unor nevoi mai ample. Prin intermediul FDI ar putea fi, de exemplu, create acele structuri administrative care să gestioneze ulterior proiecte mai mari finanțate prin fonduri europene care implică resurse semnificativ mai mari.

III.2. ANALIZA DISTRIBUȚIEI ȘI IMPLEMENTĂRII FINANȚĂRII SUPLIMENTARE (2016-2021)

Studiul „Analiza de impact privind finanțarea instituțională (pentru componenta finanțare suplimentară)” constituie o analiză detaliată a rezultatelor aplicării indicatorilor de calitate pentru alocarea finanțării suplimentare pentru excelență în perioada 2016-2021, în conformitate cu Metodologia de alocare a fondurilor bugetare pentru finanțarea de bază și finanțarea suplimentară a instituțiilor de învățământ superior de stat din România, publicată anual. Scopul acestuia a fost de a analiza comparativ rezultatele evaluării, dar și modul de aplicare a metodologiei de finanțare în vederea atingerii obiectivului de îmbunătățire a performanțelor generale ale sistemului de învățământ superior din România și identificării și diminuării efectelor nedorite ale acesteia (acolo unde este cazul).

În raportul studiului, pentru fiecare indicator de calitate sunt prezentate rezultatele analizelor evoluției valorilor medii naționale, la nivel de ramură de știință sau de universitate, după caz, și sunt evidențiate principalele aspecte legate de relevanța acestuia (consistența internă – corelația dintre obiectivul de calitate urmărit și formulă), politicile instituționale implementate de universități pentru creșterea calității (îmbunătățirea valorii indicatorului), eventuale dificultăți în raportarea datelor de către universități și eventuale propuneri de îmbunătățire.

Analiza evoluției valorilor medii înregistrate în perioada 2016-2021, la nivel național și pe ramuri de știință, a indicat următoarele:

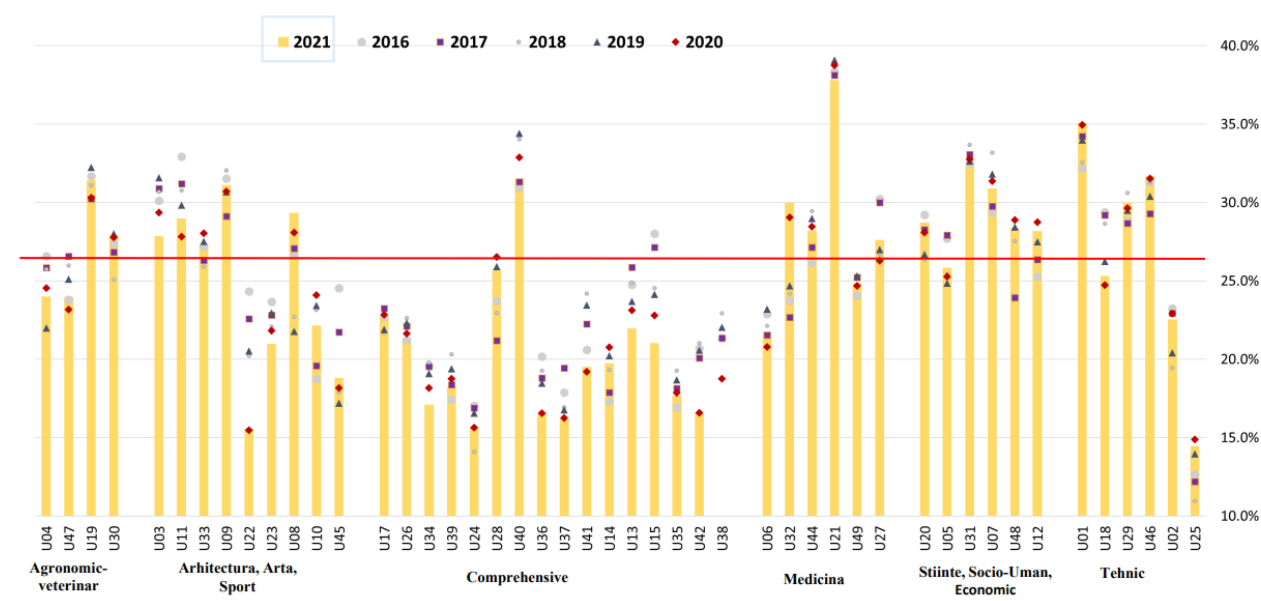
- în cadrul *Clasei 1 Predare/Învățare*, doar în cazul indicatorului IC1.4 (cadre didactice conducătoare de doctorat) s-a constatat o îmbunătățire a nivelului de calitate, relevând o creștere semnificativă a capacității instituționale a universităților românești de a organiza și derula programe de pregătire prin doctorat. Pentru IC1.1 (raport studenți - cadre didactice) și IC1.3 (cadre didactice sub 40 ani) s-a constatat o deteriorare a calității, în timp ce pentru IC1.2 (raport master – licență) valorile au fost relativ constante.

- în cadrul Clasei 2 Cercetare științifică/creație artistică/performanță sportivă s-au înregistrat creșteri ale acestora pentru toți indicatorii, cu excepția IC2.4 (fonduri pentru cercetare) pentru s-a înregistrat un trend descendent în perioada 2016-2021.
- pentru Clasa 3 Orientare internațională, evoluția pozitivă a valorii medii la nivel național a IC3.1 (mobilități studențești) și IC3.2 (studenți străini) indică faptul că universitățile au implementat măsuri eficiente de promovare a mobilităților studențești și de atragere a studenților străini full-time. După anul 2019, pe fondul pandemiei COVID-19 care a restricționat mobilitățile internaționale, valorile medii la nivel național au înregistrat o ușoară scădere.
- În cadrul Clasei 4 Orientare regională & Echitate socială, indicatorii IC4.1 (integrare medii dezavantajate), IC4.3 (practică licență) și IC4.4 (locuri în cămine) au înregistrat valori medii relativ constante în perioada de analiză, eventual cu unele creșteri în primii ani ai acesteia. Valorile medii la nivel național ale indicatorilor IC4.2 (fond burse) și IC4.5 (fonduri nerambursabile) înregistrează un trend descrescător.

Totodată, pentru a crește relevanța analizelor realizate pentru fiecare indicator de calitate, au fost investigate și potențialele corelații dintre indicatorii de calitate pe baza datelor disponibile pentru anul 2021. Ca și constatare generală, toți indicatorii de calitate sunt în corelație, fie pozitivă, fie negativă cu cel puțin un alt indicator. Cea mai intensă corelație a fost identificată pentru indicatorii IC1.1 și IC2.3, care sunt corelați cu alți patru indicatori. În plus, pentru a evidenția potențialele legături dintre indicatorii de calitate în cadrul studiului, s-a realizat și o analiză de tip *Principal Component Analysis (PCA)*. Rezultatele pentru întregul eșantion au permis formularea mai multor observații care se pot regăsi în raportul studiului.

O altă dimensiune a analizelor realizate a fost și identificarea efectelor implementării finanțării suplimentare din perspectivă financiară, raportul prezentând principalele rezultate ale analizei ponderii FS atrase de fiecare universitate în total FI, atât pe clase de indicatori, cât și pe categorii de universități (pentru o mai bună înțelegere a dinamicii alocărilor bugetare, fiind cu precădere utilă pentru a face comparații cu privire la poziționările universităților cu aceleași profiluri: științe socio-uman, economic, comprehensive, tehnice, medicină, agronomice, arhitectură, artă, sport). Atât graficul, cât și tabelul de mai jos, ilustrează universitățile care reușesc să depășească ponderea medie alocată, în procesul de repartizare a finanțării suplimentare, fiind acele universități care obțin fonduri mai mari în comparație cu o alocare ipotetică realizată doar în funcție de numărul de studenți echivalenți unitari.

GRAFICUL 3.2. REPARTIZAREA PONDERILOR FS PE UNIVERSITĂȚI (2016-2021)

De remarcat este faptul că, în perioada de analiză, doar 11 universități au reușit să obțină în fiecare an peste valoarea de referință de 26,5%, în timp ce nu mai puțin de 21 de universități nu au reușit în niciun an să depășească valoarea de referință.

Nr.ani cu FS $\geq$ 26,5%	0	1	2	3	4	5	6
Nr. Univ.	21	3	3	1	4	4	11

O altă componentă importantă a studiului a reprezentat-o identificarea percepției universităților privind implementarea indicatorilor de calitate, dar și strategiile adoptate de către acestea pentru îmbunătățirea rezultatelor la indicatori. Consultarea universităților s-a realizat prin intermediul unui chestionar, completat de către reprezentanți ai universităților, recomandarea fiind ca fiecare universitate să expună punctele de vedere și propunerile care decurg din experiența instituțională în implementarea acestui tip de mecanism de finanțare.

Chestionarul a fost construit din întrebări închise, pentru care universitățile au fost rugate să se poziționeze pe o scală de la 1 la 5, unde 1 reprezintă o percepție mai degrabă nefavorabilă/în dezacord, iar 5 mai degrabă favorabilă/în acord cu tematicile abordate. Totodată, au fost incluse și întrebări deschise care vizau principalele măsuri și strategii adoptate la nivel instituțional, axate pe îmbunătățirea rezultatelor obținute la indicatorii de calitate. Chestionarul a fost transmis tuturor universităților finanțate de către Ministerul Educației, participând la studiu 31 de instituții dintr-un total de 46.

Rezultatele analizei întrebărilor generale privind întregul mecanism de finanțare (ale căror rezultate sunt prezentate în tabelele alăturate), arată mai degrabă o percepție favorabilă în raport cu obiectivul Finanțării Suplimentare de creștere a calității procesului didactic și de cercetare din universități.

TABELUL 3.2. PERCEPȚIA PRIVIND ÎNCURAJAREA CREȘTERII CALITĂȚII (LA NIVEL NAȚIONAL) PRIN FS

Medie	1	2	3	4	5
4,23	0	0	4	16	11

Un aspect care merită menționat este faptul că există o diferență între percepția de la nivelul implementării la nivel național și la nivelul universității de apartenență, în sensul în care, universitățile consideră că indicatorii au un impact pozitiv asupra creșterii calității la nivel de sistem, dar acest aspect se resimte mai puțin la nivel de universitate.

TABELUL 3.3. PERCEPȚIA PRIVIND ÎNCURAJAREA CREȘTERII CALITĂȚII ÎN INSTITUȚIILE DE IS DIN CARE PROVIN, PRIN FS

Medie	1	2	3	4	5
4,16	0	0	5	16	10

Clasa de indicatori care este considerată a fi cea mai importantă în acest proces de creștere a calității, este Clasa 2. Cercetare științifică/creație artistică/performanță sportivă. Aceasta a fost considerată de către 28 din 31 de universități ca având un aport important în acest proces.

TABELUL 3.4. PERCEPȚIA UNIVERSITĂȚILOR PRIVIND ÎNCURAJAREA CREȘTERII CALITĂȚII ÎN INSTITUȚIILE DE IS DIN CARE PROVIN, PRIN ALOCAREA FS, PE CLASE DE INDICATORI

Clase	Medie	1	2	3	4	5
C1. Predare/Învățare	<u>3,90</u>	0	2	10	8	11
C2. Cercetare științifică/ creație artistică/ performanță sportivă	<u>4,45</u>	0	0	3	11	17
C3. Orientare internațională	<u>3,90</u>	0	1	11	9	10
C4. Orientare regională & echitate socială	<u>3,97</u>	0	3	6	11	11

O recomandare finală a studiului menționează importanța publicării rezultatelor anuale pentru relevanța întregului proces de alocare financiară în funcție de calitate. Fiecare universitate ar putea să-și raporteze propriile rezultate la cele ale setului de competitori în raport cu care este apreciată, și-ar putea îmbunătăți performanțele și implicit standardele pe care trebuie să le atingă și/sau să le depășească pentru a crește valoarea indicatorilor. În plus, publicarea rezultatelor ar putea constitui un important mecanism de

transparență pentru ghidarea alegerilor pe care le fac studenții în privința programelor și a furnizorilor de educație.

III.3. Studiu privind cheltuielile actuale și costurile reale în învățământul superior

Raportul Studiului privind cheltuielile actuale și costurile reale în învățământul superior, realizat în cadrul proiectului POCU-INTL 126766, Activitatea 4.3.3, este structurat în două părți ce se adresează unor obiective complementare.

Prima parte are ca obiectiv general prezentarea analitică a cheltuielilor recente ale sistemului de învățământ superior din România și urmărește, în special, analiza cheltuielilor realizate din alocații bugetare, acordate universităților de Ministerul Educației pe bază contractuală. Totodată, sunt descrise limitele metodologice ale posibilităților de analiză a acestor cheltuieli în raport cu unele practici internaționale avansate în acest domeniu, iar apoi se prezintă în detaliu structura și evoluția cheltuielilor (dar și a veniturilor și a unor elemente conexe precum numărul studenților) din perioada 2016 – 2020, pentru universitățile publice aflate în coordonarea Ministerului Educației (universitățile civile), finanțate conform metodologiilor anuale propuse de CNFIS (48 de universități în debutul perioadei de referință a studiului, 46 în anul final).

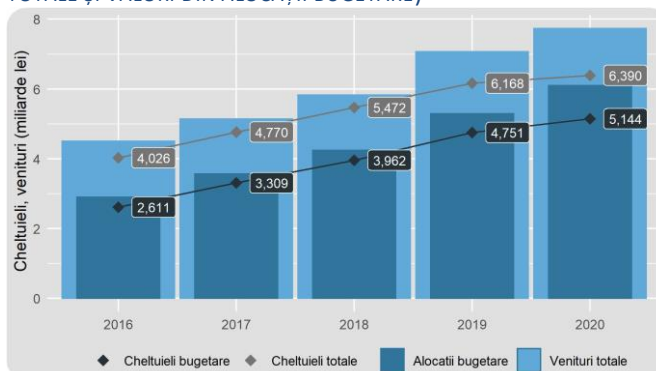
Analizele se concentrează strict pe **cheltuielile curente** și pe cele **de capital pentru activitatea de învățământ** (fără cămine-cantine), **exclud cheltuielile dedicate proiectelor cu finanțare externă nerambursabilă și cheltuieli de personal incidentale** (drepturi salariale acordate prin hotărâri judecătorești și/sau Legea 85/2016), conform datelor furnizate de către universități Ministerului Educației, în **execuțiile bugetare anuale** ale acestora.

Cheltuielile sistemului de învățământ superior din România, 2016-2020

În termeni nominali veniturile și cheltuielile – atât cele totale, cât și cele realizate din alocații bugetare – au crescut semnificativ între 2016 și 2020 (veniturile totale au crescut cu 71,8%, iar cele din alocații bugetare cu 110,2%, în același timp cheltuielile totale au crescut cu 58,7%, iar cele din alocații bugetare cu 97%).

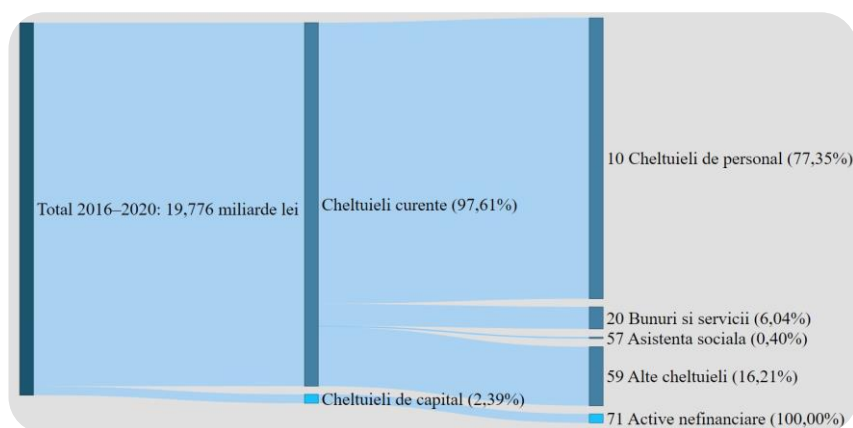
Ponderea alocațiilor bugetare în veniturile totale a crescut în mod constant (de la 64,4% în 2016 la 78,8% în 2020), iar odată cu aceasta a crescut și ponderea cheltuielilor bugetare în totalul cheltuielilor (de la 64,9% în 2016 la 80,5% în 2020).

GRAFICUL 3.3. VENITURI ȘI CHELTUIELI IS, 2016-2020 (VALORI TOTALE ȘI VALORI DIN ALOCAȚII BUGETARE)

De-a lungul întregii perioade de 5 ani, din cheltuieli nominale cumulate de aproape 20 de miliarde de lei, doar **2,39%** au fost destinate **cheltuielilor de capital** (investițiilor majore) în timp ce **97,61%** au fost utilizate pentru **cheltuieli curente** (v. Graficul 3.4).

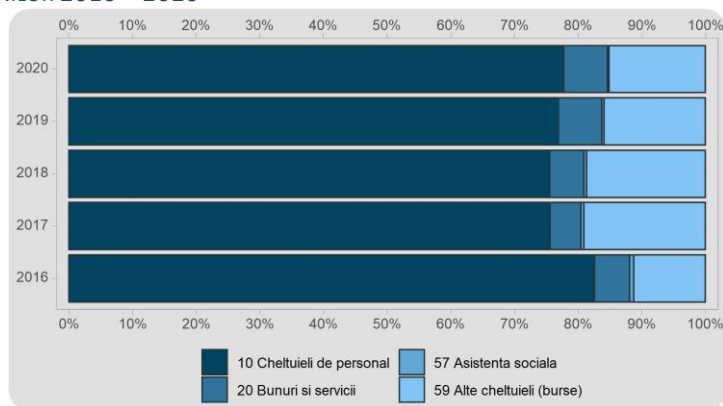
GRAFICUL 3.4. STRUCTURA PE CATEGORII A CHELTUIELILOR CUMULATE DIN ALOCAȚII BUCETARE, ÎN PERIOADA 2016 – 2020

În rândul cheltuielilor curente se observă un statut complet dominant al cheltuielilor de personal (cu o pondere de 77,35% în cheltuielile curente cumulate ale întregii perioade de 5 ani) urmate de titlul alte cheltuieli (pondere de 16,21%) în care sunt cuprinse cheltuielile cu *bursele* studenților, iar apoi de cheltuielile cu bunuri și servicii (pondere de 6,04%).

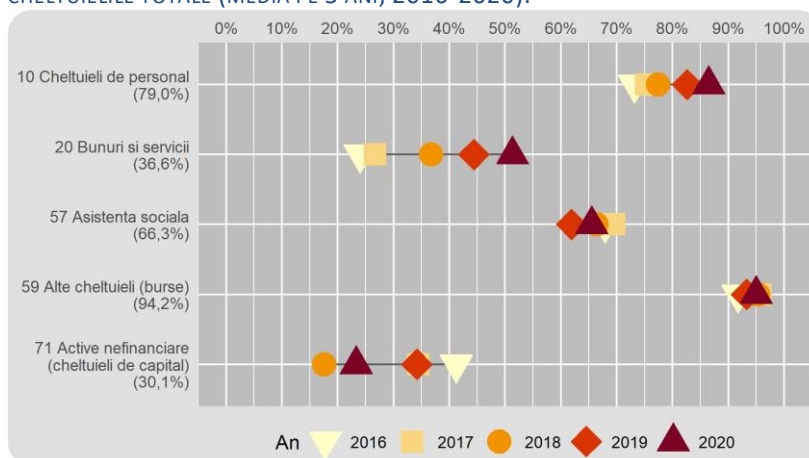
Structura cheltuielilor curente în timp (v. Graficul 3.5) arată ponderi foarte similare ale cheltuielilor de personal în anii 2017 – 2020 (~77%), în scădere față de 2016 (82%). Ponderea bunurilor și serviciilor a avut o variație nesemnificativă, acestea reprezentând aproximativ 5 – 7% în fiecare dintre cei 5 ani. O variație mai ridicată s-a înregistrat pentru burse, ponderile titlului ce le include fiind de aproximativ 19% în anii 2017 și 2018 (față de 11% în 2016), odată cu creșterea valorii și perioadei de acordare a burselor.

GRAFICUL 3.5. STRUCTURA PE TITLURI A CHELTUIELILOR CURENTE, PERIOADA ANILOR 2016 – 2020

Ponderea cheltuielilor de la buget în cheltuielile totale (v. Graficul 3.6) arată că universitățile apelează cu precădere la *sursele bugetare de finanțare* pentru cele două categorii care alcătuiesc cheltuielile majore asociate învățământului superior (cheltuielile de personal și bursele acordate studenților), în timp ce *resursele extrabugetare* acoperă mai degrabă categoriile de cheltuieli cu impact scăzut (bunuri și servicii, respectiv cheltuielile de capital).

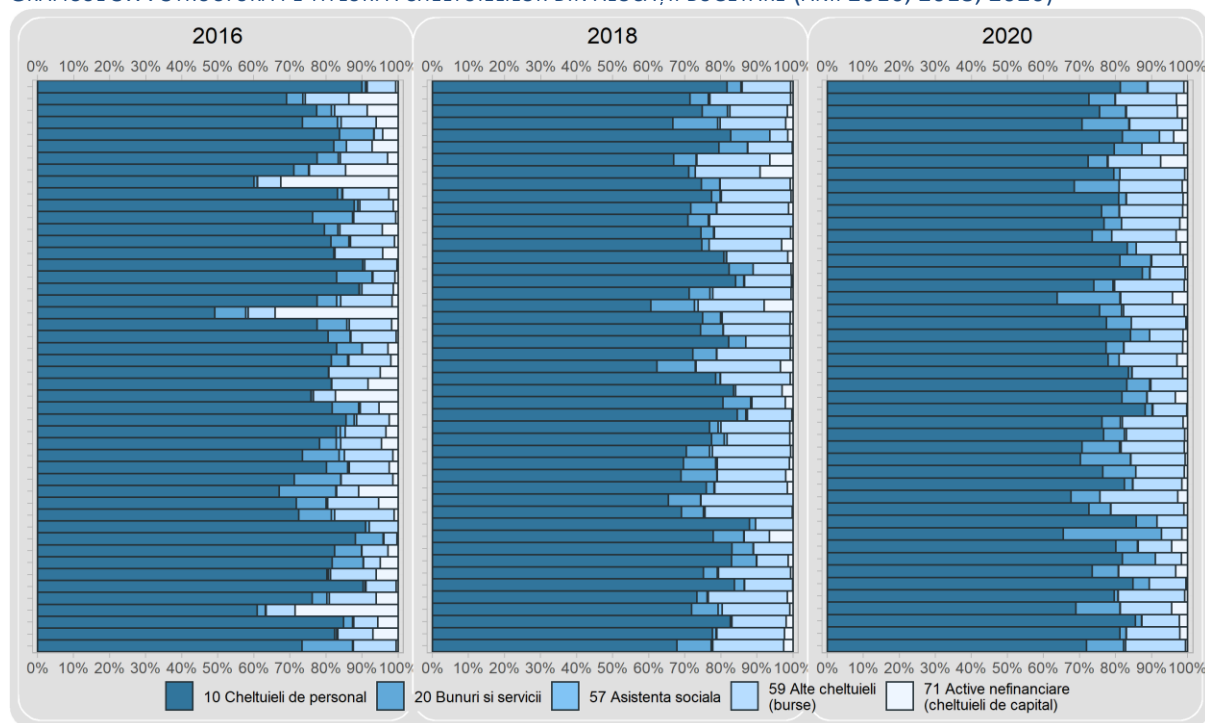
GRAFICUL 3.6. PONDAREA CHELTUIELILOR DIN ALOCAȚIILE BUCETARE ÎN CHELTUIELILE TOTALE (MEDIA PE 5 ANI, 2016-2020).

Raportul prezintă și analiza descriptivă pentru cele mai însemnate aliniate în cadrul categoriilor principale de cheltuieli din alocații bugetare pentru activitatea de învățământ.

Totuși, analiza detaliată a cheltuielilor la nivel de universitate, din punct de vedere al structurii acestora pe categorii de cheltuieli, arată că există o variație semnificativă de la o universitate la alta de-a lungul celor 5 ani acoperiți de studiu, care prezintă datele pentru anii 2016, 2018 și 2020 (v. Graficul 3.7). Existența diferențelor notabile identificate între cele 6 grupuri de universități sunt prezentate în raport.

GRAFICUL 3.7. STRUCTURA PE TITLURI A CHELTUIELILOR DIN ALOCAȚII BUGETARE (ANII 2016, 2018, 2020)

Fiecare bară întinsă între 0% și 100% și segmentată pe categorii de cheltuieli reprezintă una din cele 48 (46) de universități.

Concluziile generale ale analizei cheltuielilor realizate subliniază următoarele:

- Sistemul de învățământ superior a avut în fiecare an cheltuieli mai mari, iar acestea au fost acoperite într-o proporție mai mare din alocațiile bugetare; tendința generală a fost aceea de dublare (în termeni nominali) a cheltuielilor din alocații bugetare de-a lungul perioadei de 5 ani inclusă în analiză.
- Cheltuielile din alocații bugetare sunt destinate prioritar plății personalului (aproximativ trei sferturi din cheltuieli au această destinație), sprijinirii studenților prin burse, respectiv cheltuielilor cu bunuri și servicii. Cumulate, cheltuielile *curente* anterioare contrastează puternic cu cheltuielile *de capital* cărora le sunt alocate fonduri publice foarte scăzute, fapt ce limitează posibilitățile de dezvoltare ale universităților.
- Universitățile publice apelează la sursele bugetare de finanțare în primul rând pentru categoriile de cheltuieli cu ponderi majore (cele de personal și cheltuielile cu bursele acordate studenților), în timp ce resursele extrabugetare sunt folosite mai degrabă pentru acoperirea categoriilor de cheltuieli cu ponderi scăzute (bunuri și servicii, respectiv cheltuieli de capital).
- Există diferențe notabile între grupurile de universități și chiar în interiorul acestora sub aspectul repartizării cheltuielilor pe categorii și sub aspectul ponderilor cheltuielilor din alocații bugetare în cheltuielile totale.

A doua parte a studiului aprofundează descrierea practicilor internaționale avansate de analiză și fundamentare a costurilor reale necesare susținerii procesului didactic din universități, prezintă elementele concrete ce trebuie incluse în stabilirea unui cost total anual per student și propune o metodologie generală de calcul al costurilor reale. Modelul de calcul propus este adaptabil la specificul diverselor domenii de studiu prin configurarea unor parametri ce caracterizează organizarea studiilor universitare în acele domenii, în acord cu reglementările și standardele specifice învățământului superior românesc.

Metodologia de calcul a costurilor reale pornește de la volumul activității didactice necesare școlarizării studenților într-un anumit domeniu și determină necesarul de resurse umane, în special necesarul de cadre didactice, asociat volumului activităților de predare. Modelul de calcul propus cuantifică apoi, în urma unor configurări de parametri conforme cu prevederile normative specifice învățământului superior, costurile anuale per student necesare atât pentru asigurarea resurselor umane, cât și pentru asigurarea resurselor materiale aferente procesului didactic.

În continuare sunt prezentate câteva aspecte referitor la evidența costurilor totale în practicile internaționale privind analiza cheltuielilor, urmate de elementele generale ale modelului:

Practici internaționale în analiza cheltuielilor și evidența costurilor totale

Evidența costurilor totale presupune, conform EUA, următoarele elemente comune:

- definirea unor **activități standard** cărora le sunt atribuite cheltuielile (predare, cercetare etc.);
- identificarea unor **obiecte de cost** (cursuri, credite, servicii etc.);
- identificarea unor **factori de cost** (timpul de lucru, suprafețele universitare, numărul de studenți etc.);
- stabilirea **metodei de alocare a cheltuielilor**: identificarea cheltuielilor directe (cele alocate direct unui obiect de cost sau unei activități); identificarea cheltuielilor indirecte și alocarea partajată a acestora conform factorilor de cost.

La nivel european, din rândul celor 14 state analizate de EUA, 4 atinseseră în anul 2013 statutul de sistem matur (avansat), însemnând că în cadrul acestora evidența costurilor totale se aplica în toate universitățile: Regatul Unit (cu eforturi începute în 1997), Irlanda, Finlanda și Suedia. De asemenea, cele mai multe universități din Olanda aplicau deja astfel de mecanisme, iar Austria, Belgia, Franța și Germania erau în curs de a le implementa.

Modelele avansate de monitorizare, raportare și analiză a cheltuielilor învățământului superior – de tipul evidenței costurilor totale – solicită o **granularitate sporită a datelor raportate de universități** ce presupune:

- defalcarea pe **categorii de cheltuieli** (de pildă de personal, materiale, investiții);
- segmentarea pe **surse de finanțare** (publice/private);
- diferențierea pe **activități principale** (predare/cercetare/suport);
- alocarea pe **centre specifice de cost** (de pildă domenii de studiu);
- separarea pe **cicluri de învățământ**.

Între alte rezultate, aplicarea mecanismului poate duce la calcularea costului mediu anual al predării (instruirii unui student) la nivelul domeniilor de studiu (exemplu [Anglia](#)).

În raport cu standarde tip „full costing” modalitatea instituțională de raportare a datelor universităților în România permite analize defalcate pe categorii de cheltuieli (*conform clasificăției bugetare) și segmentate pe surse generale de finanțare (alocații/venituri extrabugetare), nu permite analize la nivelul activităților (ci doar parțial, o separare foarte limitată a cheltuielilor pentru învățământ de cele pentru cămine-cantine) și nu permite analize ale cheltuielilor din perspectiva domeniilor de studiu, respectiv a ciclurilor de studiu.

În România nu există o practică națională privind colectarea detaliată a cheltuielilor specifice învățământului superior, structurată pe misiunile și activitățile particulare ale acestui sector. Posibilitățile de analiză a cheltuielilor universităților publice sunt limitate de cadrul mai general al colectării centralizate a informațiilor financiare, cadru destinat instituțiilor publice în general, nu universităților.

Elemente generale de analiză și calcul al costurilor reale la nivelul domeniilor de studiu

Din punct de vedere al **categoriilor de costuri** cu procesul didactic, necesare pentru pregătirea unui student, experții consideră că trebuie să fie avute în vedere, în principal, următoarele:

- Costuri (directe) pentru asigurarea pregătirii didactice, care conțin:
 - Costuri cu personalul de predare a cursurilor aferente programelor de studii dintr-un domeniu (costuri salariale pentru personalul didactic, asociat, didactic auxiliar, cu pregătirea profesională a cadrelor didactice titulare și de cercetare, cu deplasări/conferințe);
 - Costuri cu materialele didactice (*incluse în model la regia generală*).
- Costuri (indirecte) administrative pentru funcționarea structurilor de învățământ (regia generală), care includ:
 - Costuri cu personalul (personal didactic auxiliar, mai puțin cel care susține direct activități didactice și nedidactice);
 - Costuri cu utilitățile;
 - Întreținere infrastructură academică;
 - alte cheltuieli indirecte (de exemplu: biblioteci, centre de consiliere...);

- Costuri ale sustenabilității (aferele activității de dezvoltare).

Modelul de referință privind calculul costurilor reale pentru activitatea didactică propus în raport și care a fost supus dezbaterii, prezintă un **model de calcul normativ** al costurilor salariale pentru personalul implicat și o modalitate de fundamentare a modului de dimensionare a cheltuielilor suport pentru personalul implicat (formare profesională și pentru deplasări), implicit pentru costurile indirecte. Astfel, pașii generali sunt:

- **Etapă 1:** Calcularea **numărului total de ore echivalente**, pe forme de pregătire, din planul de învățământ, necesar derulării procesului didactic **pentru o specializare**, pornind de la:
 - Număr de formații de studiu, în funcție de dimensiunea formației de studiu/linii de învățământ (*diferită pe domenii de studiu, conform standardelor ARACIS*);
 - Date specifice planului de învățământ: număr semestre și săptămâni pe semestru, număr mediu de ore fizice pe săptămână și structura lor pe forme de pregătire: cursuri și aplicații (seminarii, laboratoare, proiecte), procent ore seminar din total ore aplicații (medie), *ore de practică*, coeficienții de echivalare ore convenționale pe forme de pregătire (curs/aplicații), raport curs/aplicații (ore fizice, nu include practica);
 - coeficienții de normare asociați fiecărui ciclu sau formă de studiu (exemple: pentru ciclul de studii universitare de master sau pentru programele în limbi străine);
 - numărul mediu ore curs pe pachet opțional.
- **Etapă 2:** Calcularea **numărului de posturi didactice, pe funcții didactice**, care acoperă numărul total de ore echivalente, pe forme de pregătire, din planul de învățământ, necesar desfășurării procesului didactic pentru o specializare (valoare obținută în Etapa 1), având în vedere și:
 - numărul ore convenționale/posturi didactice, conform LEN 1/2011 (normarea posturilor didactice pe funcții didactice și forme de pregătire);
 - ponderea funcțiilor didactice în totalul personalului didactic, valori propuse pornind de la anumite reglementări ARACIS;
 - ponderea de acoperire a normei didactice cu ore pe forme de pregătire, asociată fiecărei funcții didactice;
- **Etapă 3:** Calcularea cheltuielilor cu personalul didactic necesar acoperirii posturilor didactice determinate anterior în Etapa 2, având în vedere:
 - coeficienții salariale de indexare și multiplicare (tranșă vechime pe funcții didactice, gradația de salarizare, valoarea salariilor medii de încadrare, pe funcții didactice (cf legii 2017, nivel 2022), indemnizația de doctor (sumă fixă), sporul de suprasolicitare neuropsihică (10% din salariul de încadrare);
 - gradația de merit (16% din total posturi);
 - procentul de ocupare posturi cu titulari (valoare medie).
- **Etapă 4:** Calcularea costurilor salariale pentru personalul didactic auxiliar - suport direct activității didactice, pornind de la:
 - Orele fizice de lucrări practice, în medie pe săptămână, asociate unui post de laborant/tehnician;
 - Ore convenționale de laborator pentru programul de studiu;
 - Costuri salariale și coeficienți salariale de indexare corespunzători.
- **Etapă 5:** Calcularea costurilor medii cu pregătirea profesională a cadrelor didactice titulare și de cercetare
- **Etapă 6:** Calcularea costurilor cu deplasări (conferințe), în țară și străinătate
- **Etapă 7:** Calcularea costurilor cu "Regie generală", ca procent din total costuri salariale și regia generală (fără pregătire profesională și deplasări), fiind variabilă în funcție de domeniu de studiu, pornind de la costurile necesare cu:
 - Obiecte de inventar, materiale laborator, consumabile, mică valoare (materiale funcționale);
 - Salarii didactic auxiliar din administrație și nedidactic (exclusiv laboranți, tehnicieni);
 - Utilități, curățenie, transport, poștă, uniforme, etc.;
 - alte componente specifice domeniului de studii.

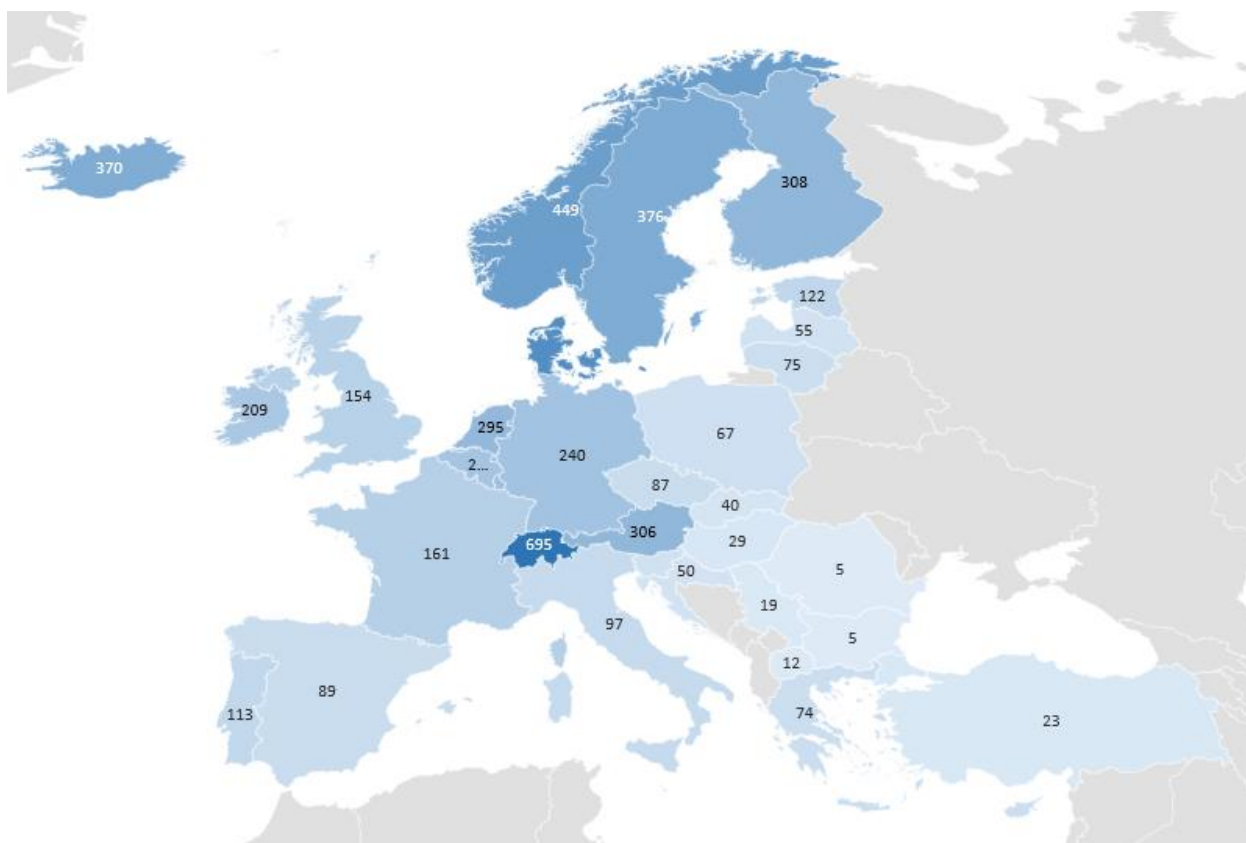
Modelul de calcul a fost supus unor discuții amănunțite în grupurile de lucru constituite pentru elaborarea și aplicarea sa, dar și în cadrul dezbaterilor publice organizate pentru aplicarea modelului cu sprijinul reprezentanților universităților responsabili cu domenii de studiu diferite. În urma dezbaterilor s-a cristalizat ideea că atât componenta de resurse umane, dar mai ales componenta de cheltuieli materiale variază semnificativ de la un domeniu la altul, o aplicare uniformă a modelului nefiind posibilă sau dezirabilă fără consultări suplimentare amănunțite și reconfigurări importante care să acomodeze specificul de predare al diferitelor domenii de studiu.

Astfel, modelul general de calcul, instrumentul propriu-zis de lucru și rezultate particulare obținute pentru anumite domenii au fost puse la dispoziția CNFIS, ca beneficiar al proiectului, pentru consultare, analiză suplimentară și întrebuintare conform politicilor interne proprii.

III.4. Analiza contextului național și internațional privind finanțarea instituțională a cercetării în universități

Studiul privind finanțarea instituțională a cercetării în universități la nivel național și internațional a vizat atât analiza contextului finanțării cercetării la nivel național, cât și o serie de analize privind prioritățile, nevoile și bunele practici în universitățile de stat din România, și modelele de bune practici din alte țări europene, finalizând cu propunerea unor scenarii de finanțare a cercetării organizate în funcție de diverse priorități naționale.

Prima parte a studiului prezintă contextul în care au avut loc recente reforme privind finanțarea cercetării din învățământului superior, din punct de vedere al investiției în cercetare și dezvoltare în România. Din acest punct de vedere, în România, în 2020, cheltuielile exprimate în euro pe cap de locuitor erau de 33 ori mai mici (4,5 vs. 150) decât media din UE28. Decalajele foarte mari în finanțarea C&D a instituțiilor de învățământ superior din România față de țări membre UE și alte țări europene se pot observa și în graficul de mai jos. Analiza a fost făcută pornind de la datele cele mai recente disponibile în EUROSTAT la momentul respectiv, cele pentru anul 2020. Pentru Elveția și UK, în lipsa datelor pentru acest an, au fost luate în considerare cele din 2019.

GRAFICUL 3.8. CHELTUIELILE CU C&D PE CAP DE LOCUITOR (EURO) ÎN ȚĂRILE MEMBRE UE ȘI ȚĂRILE ASOCIATE ÎN 2020

Sursa: „Analiza contextului național și internațional privind finanțarea instituțională a cercetării în universități”

Studiul continuă cu o serie de analize privind performanța în cercetare în perioada 2020-2021 din diverse puncte de vedere, cum ar fi participarea României la programul european Horizon 2020, performanța științifică a instituțiilor publice din perspectiva publicațiilor indexate în Web of Science, ș.a.

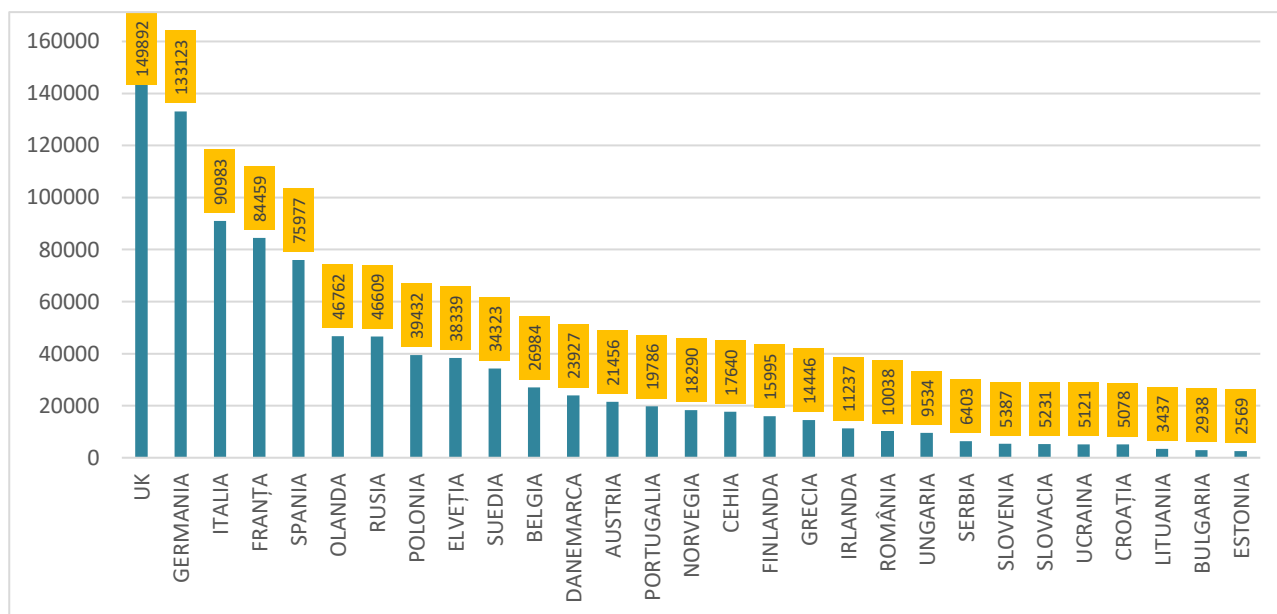
De exemplu, în anul 2021, România se afla pe poziția 20 în Europa ca număr de articole indexate în Science Citation Index (Web of Science) afiliate unei instituții care face cercetare pe teritoriul României, pierzând locul 19 în fața

Irlandei în anul 2017, și pe poziția 45 la nivel mondial. Graficul 3.9 oferă mai multe detalii cu privire la clasamentul României față de alte țări europene în anul 2021. Ar fi important de menționat aici că deși țara noastră nu se afla chiar pe ultimele poziții în clasamentul european, dacă ținem cont de populație, ea ar trebui să se plaseze mult mai sus, România fiind pe locul 9 ca număr de locuitori între țările prezentate (19 mil. locuitori), între Polonia (38 mil. locuitori) și Olanda (17 mil. locuitori). Un grafic cu numărul de articole raportat la numărul de locuitori ar prezenta țara noastră în continuare la finalul clasamentului.

Lucrarea continuă cu o analiză a practicilor naționale de finanțare a cercetării în contextul politicilor Uniunii Europene privind acest sector. Această secțiune creează o imagine comparativă a direcțiilor principale de finanțare din surse publice a cercetării și dezvoltării, de la finanțare instituțională sau de bază pentru activitatea de cercetare, la finanțarea competitivă, realizată prin competiție de proiecte, cât și pe diversitatea mecanismelor și criteriilor de finanțare utilizate pentru alocarea finanțării de bază pentru activitatea de cercetare.

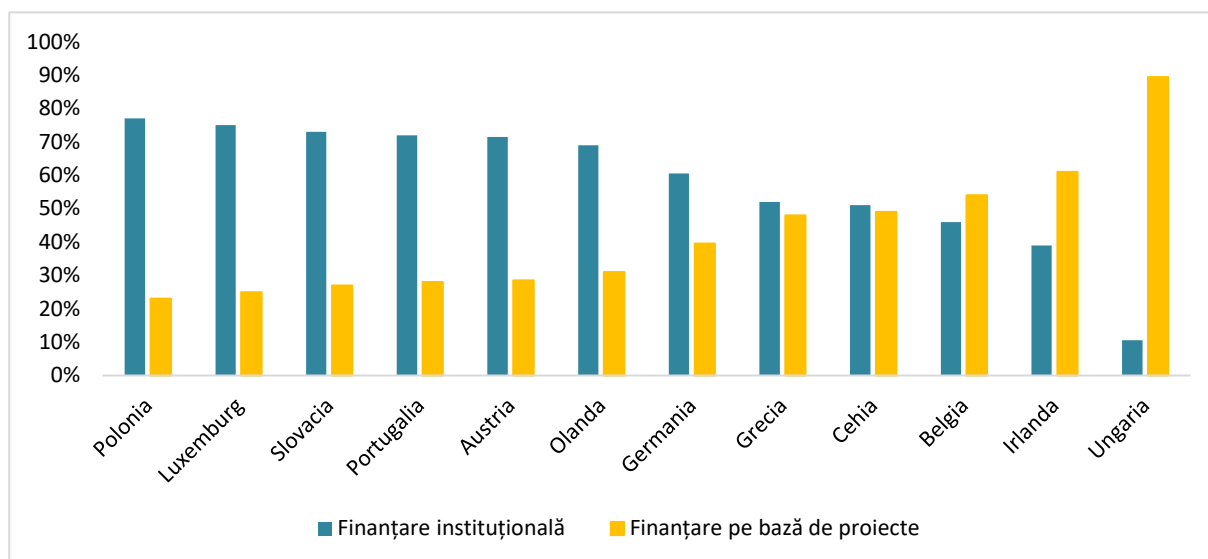
În graficul 3.10 este reprezentată finanțarea bugetară guvernamentală pentru cercetare și dezvoltare (GBAORD) prin cele două mecanisme, instituțională vs. pe bază de competiții proiecte, pe baza datelor disponibile în EUROSTAT. Nu există date pentru HR, CY, LV, LT, MT, RO, SL, FI, FR, SE, BG. Statistica nu diferențiază între finanțarea instituțională competitivă și cea pe baza datelor de intrare.

GRAFICUL 3.9. CLASAMENTUL PRIMELOR 28 DE ȚĂRI EUROPENE ÎN FUNCȚIE DE NUMĂRUL DE ARTICOLE INDEXATE ÎN SCIENCE CITATION INDEX CU CEL PUȚIN UN AUTOR AFILIAT UNEI INSTITUȚII NAȚIONALE ÎN ANUL 2021

Sursa: „Analiza contextului național și internațional privind finanțarea instituțională a cercetării în universități”

GRAFICUL 3.10. MECANISME DE ALOCARE A INVESTIȚIEI C&D ÎN UE: FINANȚARE INSTITUȚIONALĂ VS. PE BAZĂ DE PROIECT (2020)

Sursa: „Analiza contextului național și internațional privind finanțarea instituțională a cercetării în universități”

Partea finală a studiului este dedicată recomandărilor de politici publice de finanțare, fiind discutate mai multe mecanisme posibile de finanțare, în funcție de direcția de dezvoltare dorită. Următorul tabel rezumă o parte dintre observațiile principale realizate pe parcursul scenariilor prezentate.

TABELUL 3.5. AVANTAJE ȘI DEZAVANTAJE ALE CELOR DOUA MECANISME MAJORE: FINANȚAREA INSTITUȚIONALĂ ȘI FINANȚAREA PE BAZA COMPETIȚIILOR DE PROIECTE

Finanțare instituțională	Finanțare pe bază de competiții proiecte
<i>Avantaje</i> (+) permite instituțiilor o autonomie mai mare în stabilirea strategiilor de cercetare; oferă finanțare sigură pentru o dezvoltare pe termen lung; (+) evită riscurile concentrării doar pe anumite domenii de cercetare; (+) sprijin echipamente și servicii de asistență care pot fi plătite mai dificil prin proiecte; (+) suport cercetarea științifică fundamentală și aplicată; (+) oferă libertatea necesară cercetătorilor de a dezvolta idei care, în concurență, ar putea fi considerate prea riscante. <i>Dezavantaje</i> (-) finanțarea instituțională pe date istorice, nu poate produce responsabilizarea decidenților politici și nici a instituțiilor de C&D privind cheltuirea banilor publici (-) în lipsa unei evaluări riguroase, transparente și regulate, nu responsabilizează, nu duc la îmbunătățirea performanței	<i>Avantaje</i> (+) permite flexibilitate; (+) concentrarea resurselor în cele mai bune echipe dacă evaluarea este obiectivă; (+) responsabilizarea instituțiilor publice pentru cheltuielile C&D (transparență, monitorizare, evaluare); (+) finanțatorii au mai mult control asupra destinației fondurilor alocate; (+) set de priorități predeterminate, de obicei cu un potențial impact socio-economic (permite specializarea, corelația cercetare științifică - necesitatea economică). <i>Dezavantaje</i> (-) natura cercetării pe termen scurt, instabilitatea finanțării; (-) asigură mai puțin sustenabilitatea instituțiilor, în special în cazul în care competițiile nu sunt planificate/predictibile; (-) autonomie limitată a instituțiilor C&D pentru a stabili strategii de cercetare și a dezvolta specializări și a menține personalului de cercetare (-) proporția mare de resurse prin finanțare de proiecte generează o povară administrativă excesivă (-) costul și timpul pentru pregătirea și evaluarea propunerilor nu diferă semnificativ în funcție de valoarea finanțării

Sursa: „Analiza contextului național și internațional privind finanțarea instituțională a cercetării în universități”

Spre deosebire de celelalte analize discutate în acest capitol, rezultatele acestui studiu au fost prezentate în cadrul conferinței „Punți către viitor: propuneri de politici publice și măsuri sistemice pentru creșterea calității și competitivității învățământului superior din România”, din data 8 decembrie 2022. Evenimentul a urmărit să prezinte atât rezultatele generale ale studiilor și analizelor realizate ca suport pentru activitatea CNFIS, cât și să ofere reprezentanților învățământului superior (Ministerul Educației, Consiliul Național al Rectorilor, Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior, consorții universitare, instituții de învățământ superior de stat și federații naționale studențești) un mediu favorabil pentru a dezbate și interveni asupra modalității de finanțare a cercetării în universitățile din România.

CAPITOLUL IV. PROPUNERI DE OPTIMIZARE A FINANȚĂRII DIN FONDURI PUBLICE A ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR DIN ROMÂNIA

IV.1. VIZIUNEA ȘI PRINCIPIILE CNFIS CU PRIVIRE LA FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR DIN ROMÂNIA

În realizarea misiunii sale de organism consultativ al ME privind stabilirea și realizarea politicilor publice în domeniul învățământului superior activitatea CNFIS s-a desfășurat cu respectarea și promovarea următoarelor principii definite prin legea educației naționale:

- principiul autonomiei universitare;
- principiul responsabilității publice;
- principiul eficienței manageriale și financiare;
- principiul transparenței;
- principiul echității;
- principiul asigurării calității.

În plan strategic, CNFIS își propune să-și continue activitatea cu profesionalism, să răspundă la termen solicitărilor ME, să elaboreze propuneri de metodologii de finanțare asigurând suportul pentru deciziile acestuia și să fie un partener activ pentru instituțiile de învățământ superior în vederea realizării următoarelor obiective de interes național:

- transformarea învățământului superior din România într-un factor activ al creșterii economice și dezvoltării sociale a țării;
- consolidarea instituțională și financiară a instituțiilor de învățământ superior, în vederea îmbunătățirii semnificative a calității activităților didactice și de cercetare,

Deoarece diversificarea ofertei educaționale și extinderea rețelei instituționale după 1990 nu au fost urmate de creșteri proporționale ale resurselor financiare alocate din fonduri publice, s-a ajuns la situația în care majoritatea instituțiilor de învățământ superior se confruntă în continuare cu fenomene de subfinanțare, concretizate în efecte nocive atât asupra funcționării instituționale, cât și asupra calității activității didactice și de cercetare. Se constată menținerea contradicției între dezideratul legal potrivit căruia „în România învățământul constituie prioritate națională și realitățile concrete ale finanțării și funcționării sistemului de învățământ superior.

CNFIS a luat în considerare faptul că subfinanțarea diminuează capacitatea universităților de a face față provocărilor socio-economice și de a-și îndeplini rolul social și și-a propus să continue acțiunile pentru:

- promovarea la nivelul factorilor de decizie și a opiniei publice a importanței și necesității finanțării corespunzătoare a sistemului de învățământ superior;
- repartizarea adecvată și eficientă a resurselor financiare existente, conform politicilor naționale din domeniul educației și principiilor unei gestiuni responsabile a fondurilor publice;
- susținerea implementării de strategii care să vizeze creșterea capacității universităților din România în vederea participării ca actori competitivi pe piața educațională internațională;
- stimularea, prin mecanisme de finanțare, a consolidării instituționale și a constituirii unui ansamblu de bune practici la nivelul diverselor instituții de învățământ superior, precum și a asumării de către aceste instituții a unui rol activ la nivel local și regional, astfel încât universitățile să își îndeplinească rolul de catalizator al coeziunii sociale și dezvoltării economice la nivel local, regional și național.

Pe lângă obiectivele generale, Consiliul și-a propus să mențină reperele enunțate anterior prin mai multe rezultate de etapă, având ca orizont anul 2025:

- creșterea graduală, în etape succesive, a finanțării de ansamblu a învățământului superior;
- dimensionarea mijloacelor financiare astfel încât, în anul 2025, creșterea graduală a valorii alocației bugetare din fonduri publice să fie în acord cu creșterea finanțării învățământului superior, până la procentul de 6% din PIB pentru educație;
- continuarea demersurilor pentru alocarea, prin competiție de proiecte, a fondului pentru dezvoltare instituțională și monitorizarea riguroasă a implementării proiectelor finanțate;
- continuarea alocării unei sume în valoare de cel puțin 30% din suma alocată universităților ca finanțare de bază pentru finanțarea suplimentară, în vederea stimulării excelenței instituțiilor și a programelor de studii, pe baza unor criterii și standarde de calitate;
- finanțarea instituțională a cercetării prin alocarea de fonduri distincte, suplimentare, pentru cercetare, fără diminuarea bugetului ME prognozat pentru învățământul superior pe toate componentele sale.

Consiliul propune un set de sugestii care vizează stabilitatea și predictibilitatea sistemului de învățământ superior pe termen mediu pentru a asigura susținerea și îmbunătățirea condițiilor de funcționare a universităților și a calității de ansamblu a învățământului superior din România cu precizarea ca este necesar ca acestea să fie asumate de factorii de decizie din domeniu :

- elaborarea și lansarea în dezbatere publică a unor politici și mecanisme instituționale care să producă efecte benefice la nivelul sistemului de învățământ, având ca orizont anul 2030;
- agregarea și analiza rezultatelor obținute ca urmare a dezbaterilor publice organizate cu toți factorii interesați (decidenți politici, cadre didactice, cercetători, studenți, reprezentanți ai mediului socio-economic și ai altor segmente sociale interesate de destinul învățământului superior din România);
- optimizarea procedurilor și mecanismelor propuse, pe baza rezultatelor dezbaterilor publice și fundamentarea acestora printr-un riguros proces de pilotare.

Consiliul își manifestă convingerea ca aceste demersuri privind formularea și implementarea unor politici publice eficiente vor conduce la așezarea finanțării învățământului universitar românesc pe principii și reglementări care să asigure stabilitate și predictibilitate.

IV.2. PREZENTAREA PROPUNERII DE METODOLOGIE DE FINANȚARE PENTRU ANUL 2023

În cadrul acestei secțiuni prezentăm sintetic arhitectura generală și elementele principale ale propunerii CNFIS privind metodologia de finanțare pentru anul 2023.

Astfel, la nivel de structură, metodologia propusă pentru anul 2023 urmărește aceleași principii asumate anterior, care vizează ca din suma alocată în bugetul național pentru finanțarea instituțională a universităților:

- să se repartizeze 1,5% pentru finanțarea situațiilor speciale (care nu pot fi integrate în formula de finanțare)
- să fie alocate sumele aferente valorii granturilor doctorale,
- suma rămasă să se distribuie având în vedere următoarele ponderi pentru cele trei componentele principale ale finanțării:
 - finanțarea de bază: 68,50%;
 - finanțarea suplimentară: 30,00%;
 - fondul de dezvoltare instituțională: 1,50%.

IV.2.1. Finanțarea de bază

La nivelul componentei **Finanțării de bază** (asociată ciclurilor de licență și master), sumele se vor distribui potrivit numărului de studenți echivalenți unitari. Datele utilizate pentru repartizarea pe universități vor avea la bază raportările realizate de instituțiile de învățământ superior, corespunzătoare raportării cu data de referință ianuarie 2023, pentru anul universitar 2022/2023. Spre deosebire de anii anteriori, CNFIS a propus Ministerului Educației, scăderea ponderii componentei FB la 68,5% de la 72%, propunere care a fost aprobată la nivelul ME, iar repartizarea sumelor nealocate din FSS să se realizeze pe bază de formulă în funcție de subcomponenta FB.

IV.2.2. Finanțarea suplimentară

În privința Finanțării Suplimentare s-a propus continuarea și în anul 2023 a repartizării în funcție de indicatorii de calitate, pe baza cele patru clase de indicatori utilizate din 2016. De asemenea, CNFIS a propus creșterea ponderii FS din FI` la 30,00% (de la 26,5%), propunere ce a fost aprobată la nivelul ME. Mecanismul de alocare a finanțării suplimentare propus pentru anul 2023, cu cele patru clase de indicatori, cuprinde, la fel ca în anii anteriori, un număr total de 15 indicatori de calitate, construiți pe baza principiilor și logicii generale enunțate încă de la crearea lor. Și în cazul finanțării suplimentare, datele utilizate pentru dimensionarea alocațiilor disponibile vor fi cele raportate pentru anul universitar 2022/2023, iar datele utilizate pentru calculul indicatorilor de calitate vor fi cele disponibile la 1 ianuarie 2023 (similar principiului aplicat și în anii 2016-2022).

Ca element de noutate, pentru anul 2023, s-a propus modificarea ponderilor pentru Clasele de indicatori C2 (Cercetare științifică / creație artistică/ performanță sportivă) și C3 (Orientare internațională), respectiv modul de calcul pentru indicatorii din Clasa 3 "Orientare internațională" și Clasa 4 "Orientare regională & echitate socială" (cu excepția indicatorului IC4.1 „Capacitatea de a integra persoanele provenite din medii dezavantajate socio-economic în programe educaționale”).

IV.2.3. Fondul pentru dezvoltarea instituțională

În ceea ce privește **fondul pentru dezvoltarea instituțională** a universităților de stat, CNFIS susține continuarea alocării pe bază competițională a acestuia și în anul 2023, având în vedere necesitatea creșterii transparenței alocării fondurilor de la buget și răspunsul pozitiv recepționat din partea universităților prin creșterea sumelor solicitate și mai ales prin implicarea semnificativă a acestora în partea de cofinanțare a proiectelor.

IV.2.4. Granturile doctorale

Precizăm faptul că pentru finanțarea asociată ciclului de studii doctorale propunerea CNFIS pentru anul 2023 menține principiul finanțării prin intermediul granturilor doctorale fundamentate printr-un set de calcule distincte pentru trei grupuri de domenii de finanțare diferențiate sub aspectul valorii fondului de cercetare inclus în grant, precum și prin niveluri diferite de finanțare a regiei școlilor doctorale.

CNFIS a propus pentru anul 2023, creșterea valorii grantului doctoral cu suma fixă de 3.000 lei pentru fiecare domeniu de finanțare corespunzătoare granturilor doctorale.

IV.3. PROPUNERI DE OPTIMIZARE PE TERMEN MEDIU A FINANȚĂRII ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR DIN ROMÂNIA

IV.3.1. Ajustarea finanțării instituționale totale a învățământului superior la contextul național și internațional

Pe parcursul anului 2022, CNFIS a urmărit să propună, în continuare, orientarea finanțării instituționale a învățământului superior către satisfacerea obiectivelor strategice asumate la nivel național, pentru alinierea la standardele internaționale. Ca urmare, Consiliul și-a propus identificarea soluțiilor și implementarea acțiunilor asumate de România privind:

- îmbunătățirea sistemului de governanță și management al instituțiilor de învățământ superior, în vederea creșterii continue a calității activităților didactice și a cercetării științifice (prin FDI și FS);
- creșterea relevanței programelor de studii de nivel licență și masterat, prin dezvoltarea relațiilor instituționale dintre instituțiile de învățământ superior, mediul de afaceri și dezvoltarea resurselor umane angajate în sectorul public în instituțiile de învățământ superior și în cele de cercetare/dezvoltare (FS);
- organizațiile de cercetare științifică (FDI – practica, SAS, FS-practica);
- modernizarea învățământului terțiar prin organizarea unor programe de studii post-universitare și prin susținerea internaționalizării învățământului superior, inclusiv prin dezvoltarea cercetării științifice și a mobilităților (FS);
- digitalizarea instituțiilor de învățământ superior

Consiliul își menține propunerea ca în alocarea fondurilor să se țină cont de prioritizarea domeniilor cu potențial competitiv, respectiv a celor de specializare inteligentă sau de prioritate publică, stabilite de către factorii de decizie conform analizelor efectuate. Pot fi menționate următoarele domenii: sănătate, bioeconomie, tehnologia informației și a comunicațiilor, spațiu și securitate, energie, mediu și schimbări climatice, eco-nanotehnologii și materiale avansate.

CNFIS precizează că atingerea tuturor obiectivelor și realizarea acțiunilor asumate pe plan european de România sunt condiționate de gradul de susținere financiară din fonduri publice, de la bugetul de stat, al acestor priorități, poziție prezentată și în rapoartele anterioare.

Pentru îmbunătățirea stării finanțării învățământului superior CNFIS își menține propunerile, care vizează cele două categorii de acțiuni specifice:

- repartizarea eficientă a resurselor financiare existente
- identificarea de măsuri la nivel instituțional în vederea diversificării formelor de finanțare a instituțiilor de învățământ superior din alte surse decât cele de la bugetul de stat.

Acțiunile Consiliului s-au concretizat în aplicarea metodologiei de alocare a fondurilor bugetare pentru finanțarea de bază și finanțarea suplimentară a instituțiilor de învățământ superior de stat din România, pentru anul 2022, prin care se prevede utilizarea unui procent de 26,5% din FI' pentru finanțarea suplimentară.

De asemenea, s-a realizat alocarea fondului pentru dezvoltarea instituțională pe criterii competitive, pe direcții prioritare, stabilite și armonizate cu prioritățile asumate la nivel național și internațional.

Având în vedere demersurile anterioare ale CNFIS privind finanțarea prin granturi de studii și necesitatea optimizării în viitor a finanțării din fonduri publice a învățământului superior, pentru anul 2022, CNFIS a susținut continuarea finanțării ciclului de studii de doctorat prin granturi de studii, a susținut demersurile pentru analiza cheltuielilor instituțiilor de învățământ superior insistând pe determinarea cât mai precisă a cheltuielilor materiale și estimarea corectă a costurilor indirecte și pentru determinarea costurilor reale de la nivelul ciclurilor de licență și master, luând în considerare necesitatea detalierii pe domenii de studiu, precum și evidențierea diferențelor existente între acestea, la nivelul cheltuielilor materiale și indirecte. Pe baza

acestor analize a fost elaborat un model de calcul în cadrul proiectului „Calitate în învățământul superior: internaționalizare și baze de date pentru dezvoltarea învățământului românesc - POCU-INTL126766”, asumat de către CNFIS, după o largă consultare. Modelul, bazat pe cerințele privind asigurarea calității procesului educațional, poate fi utilizat pentru determinarea costurilor totale deoarece în situația actuală alocațiile bugetare pentru un student echivalent nu sunt în acord cu costurile reale ale programelor de studii, valoarea lor fiind semnificativ mai mică decât costurile, în cazul tuturor programelor de studii.

Subfinanțarea cronică se manifestă în cazul tuturor programelor de studii, indiferent de valoarea coeficienților de cost, ceea ce are consecințe semnificative în întreg sistemul de învățământ, instituțiile de învățământ superior fiind nevoite să ia măsuri care afectează procesul didactic, spre exemplu: comasarea cursurilor la mai multe programe de studii, mărirea formațiilor de studiu sau mărirea normelor didactice până la limita permisă de legislația în vigoare.

Așa cum s-a menționat și în raportul anterior una dintre consecințele cele mai grave ale subfinanțării programelor de studii, în special a celor de licență, are un impact semnificativ asupra domeniilor care atrag mai puțini studenți (ex. limbi rare, de circulație restrânsă), la care costurile necesare funcționării depășesc cu mult veniturile. În aceste cazuri există riscul major ca instituțiile de învățământ superior să ia decizia de închidere a programelor de studii nesustenabile, măsură cu consecințe grave asupra acoperirii nevoilor sociale.

CNFIS propune și pentru perioada următoare creșterea graduală a alocației bugetare, în vederea optimizării finanțării din fonduri publice a învățământului superior și creșterii calității procesului educațional. În cazul menținerii restricțiilor bugetare, este necesar ca această măsură să fie corelată cu alocarea cifrei de școlarizare pentru programele de studii prioritare la nivel național.

Cu referire la cifra de școlarizare, CNFIS își menține propunerea ca în stabilirea acesteia să se aibă în vedere principiile eficienței și relevanței (aplicate la nivelul procesului educațional, în general, și al programelor de studii, în particular) și criteriile privind:

- creșterea competiției în selectarea candidaților în instituțiile de învățământ superior de stat;
- respectarea angajamentelor luate în cadrul Strategiei Europa 2020 privind indicatorul educația terțiară;
- utilizarea rezultatelor studiilor de inserție a absolvenților pe piața forței de muncă;
- asigurarea unei tranziții graduale, care să nu pună în pericol echilibrele fragile din sistemul de învățământ superior.

IV.3.2. Diversificarea formelor de sprijin financiar pentru studenți

Având în vedere necesitatea îmbunătățirii formelor de sprijin financiar pentru studenți, CNFIS își menține principalele recomandări prezentate în rapoartele anterioare, formulate în urma consultării cu reprezentanți ai CNR, ai sindicatului Alma Mater și ai federațiilor studențești reprezentative la nivel național, care au condus la stabilirea propunerilor privind cuantumul bursei sociale.

Recomandările CNFIS sunt orientate pe următoarele direcții:

a) Recomandări generale privind gestiunea financiară a alocațiilor bugetare destinate burselor pentru studenți:

- Constituirea unui fond distinct pentru acordarea burselor sociale (calculat pornind de la estimările cuantumului unei burse sociale și ale numărului de solicitări eligibile de burse sociale), astfel încât să se poată aplica reglementările legislative specifice în vigoare (v. LEN 1/2011, art.223, alin.10) și să nu fie afectată utilizarea fondului de burse pentru stimularea excelenței (burse de performanță și de merit, conform legii);

- Creșterea semnificativă, graduală, a fondului dedicat bursei pentru stimularea excelenței (de performanță sau de merit, conform legii), pentru a se asigura corelarea cuantumului acestora cu cel al bursei sociale, creștere solicitată și de asociațiile studențești;
- Menținerea modului actual de alocare a bursei pentru studenți;
- Creșterea graduală a finanțării instituționale în vederea alocării de la buget a sumelor aferente costurilor reale pentru un student;
- Introducerea unui sistem de burse suplimentare, pentru încurajarea studenților în alegerea unor programe de studii din domenii considerate prioritare la nivel național.

b) Recomandări pentru instituțiile de învățământ superior privind diversificarea surselor de finanțare și sprijin pentru studenți:

- Creșterea contribuției instituționale din venituri proprii pentru burse și alte forme de sprijin pentru studenți, în special pentru facilitățile de masă (valoarea cheltuielilor minime cu masa reprezintă aproximativ 75% din valoarea estimată a bursei sociale);
- Diversificarea formelor de sprijin pentru studenți, din venituri proprii extrabugetare sau venituri din proiecte instituționale, în vederea completării sumelor alocate pentru bursele studenților;
- Sprijinirea din venituri proprii extrabugetare a studenților cu probleme sociale deosebite (inclusiv a celor cu probleme grave de sănătate) prin acordarea unor facilități (scutirea parțială sau integrală de taxă de studii, gratuitatea cazării în cămin sau a mesei la cantină etc.);
- Acordarea din fondul de burse a unor burse speciale pentru studenții care se implică în diverse activități ce contribuie la dezvoltarea universității;
- Colaborarea cu mediul economic local/regional în vederea stabilirii unui cadru coerent și predictibil prin care acesta acordă burse de studii sau alte forme de sprijin social pentru studenți.

c) La nivel național se propune:

- implementarea sistemului de împrumuturi bancare pentru credite și burse de studii pentru studenți, menționat în Legea educației naționale nr.1/2011 (v. art. 204), ce ar putea permite susținerea, și prin alte mijloace financiare decât cele de la bugetul de stat, a studenților care provin din familii cu venituri reduse;
- utilizarea eficientă de către instituțiile de învățământ superior a facilităților oferite prin Planul Național pentru Redresare și Reziliență - Componenta 15: Educație care abordează creșterea capacității de reziliență a sistemului educațional prin modernizarea infrastructurii educaționale și a dotării aferente, în corelare cu nevoile prezente și viitoare ale pieței forței de muncă, în vederea asigurării participării la un proces educațional de calitate, modern și incluziv.
Printre investiții se pot evidenția cele care fac obiectul următoarelor apeluri de proiecte:
 - *Asigurarea infrastructurii universitare* (cămine, cantine, spații de recreere) în cadrul căreia se prevede ca studenții care primesc bursă socială vor avea prioritate pentru a obține locuri în infrastructura universitară modernizată;
 - *Construcția infrastructurii universitare pentru campusurile studențești ale viitorului;*
 - *Modernizarea infrastructurii universitare pentru un spațiu academic echitabil*, apel în care se prevede ca 40% din numărul de spații de recreere, din numărul locurilor de cantină și din numărul locurilor de cazare modernizate vor fi rezervate pentru studenții din medii defavorizate, iar studenții care primesc bursă socială vor avea, obligatoriu, prioritate, pentru a obține locuri în infrastructura universitară modernizată;
 - *Consortii pentru învățământ dual* având în vedere pilotarea rutei complete de învățământ dual în cadrul unor consorții regionale integrate pentru învățământ dual vizând dezvoltarea învățământului profesional, atât prin creșterea numărului de domenii, de calificări și de absolvenți, cât și prin asigurarea unui parcurs educațional pentru elevii înscriși în învățământul dual. Se urmărește crearea premiselor care să permită absolvenților învățământului dual de nivel preuniversitar continuarea studiilor în

învățământul universitar calificările ce pot fi obținute în aceste consorții fiind de nivel 3 – 8, conform Cadrului Național al Calificărilor.

IV.3.3. Propuneri referitoare la diversificarea surselor de finanțare a învățământului superior din România

CNFIS își menține punctul de vedere prezentat și în rapoartele anterioare privind diversificarea surselor de finanțare, această măsură fiind importantă în garantarea stabilității instituționale și a autonomiei instituțiilor de învățământ superior, mai ales în condițiile limitării inevitabile a volumului resurselor disponibile de la bugetul de stat, care reprezintă resursa cea mai importantă de finanțare pentru cele mai multe universități, mai ales în contextul în care se constată scăderea veniturilor obținute din taxe.

Surse alternative de finanțare ar putea fi:

- fondurile europene sau internaționale (în special dedicate cercetării științifice), care ar putea reprezenta o soluție importantă la problemele financiare ale universităților din România, cu condiția ca, la nivel național, să existe un cadru de derulare a proiectelor cât mai eficient, care să garanteze predictibilitate;
- extinderea recrutării de studenți din alte țări (din Asia, America de sud, Africa) sau din categoriile sociale și/sau de vârstă care nu au urmat studii universitare (prin adoptarea unor politici coerente la nivel național, vizând creșterea atractivității studiilor universitare desfășurate în România), inclusiv prin dezvoltarea unor parteneriate cu agenți economici puternici;
- dezvoltarea unor programe de studii netradiționale, orientate către persoane adulte;
- oferirea unor programe de pregătire profesională de calitate, sau de reconversie profesională, pentru angajați sau persoane active care doresc să se dezvolte profesional pe parcursul carierei;
- finanțarea directă sau indirectă a unor programe de masterat sau doctorat de către mediului economic privat interesat, fie prin alocarea fondurilor necesare desfășurării activităților didactice, fie prin acoperirea taxelor de studii/acordarea unor burse pentru studenți.

Având în vedere faptul că fundamentarea și aplicarea oricărei metodologii de finanțare implică utilizarea în manieră directă a datelor în algoritmi de simulare și alocare a fondurilor publice, CNFIS a continuat și în anul 2022 activitățile de coordonare care privesc consolidarea și actualizarea bazelor de date și a instrumentelor informatice dezvoltate la nivelul UEFISCDI, care să faciliteze procesul de gestiune și de raportare în timp real a informațiilor de la nivelul instituțiilor de învățământ superior și să permită integrarea acestora la nivel național.

IV.4. CONCLUZII

Finanțarea de la buget a învățământului superior continuă să fie insuficientă în raport cu nevoile și obligațiile financiare ale universităților, iar veniturile obținute de universități din surse extra-bugetare au continuat să fie semnificativ influențate de numărul studenților cu taxă (care sunt în scădere), ceea ce a făcut ca instituțiile de învățământ superior de stat să depindă într-o măsură și mai mare de alocațiile de la bugetul de stat. Calitatea învățământului superior și competitivitatea universităților din România sunt puternic afectate de subfinanțarea cronică, ceea ce, pe termen mediu și lung, va avea efecte negative asupra dezvoltării durabile a societății românești. De aceea, aplicarea mecanismului de finanțare pe baza criteriilor de calitate în 2022 cât și propunerea creșterii ponderii acestuia pentru anul 2023 constituie un important demers al CNFIS, care consideră că este necesară predictibilitatea, pe baza unei strategii coerente la nivel național în domeniul educației.

Conform rolului său de organism consultativ al Ministerului Educației în elaborarea și implementarea politicilor privind finanțarea instituțiilor de învățământ superior, CNFIS a susținut un set de propuneri care vizează adoptarea și implementarea unor politici și mecanisme instituționale pe care le consideră capabile să producă efecte benefice la nivelul sistemului de învățământ superior, într-un orizont de timp de 5-10 ani. Aceste propuneri, prezentate și în raportul anterior, vizează următoarele aspecte:

- Implementarea unei finanțări care să țină seama de performanță, dar și prioritizarea domeniilor cu potențial competitiv, respectiv a celor de specializare inteligentă sau de prioritate publică, întărirea legăturilor dintre Universitate și mediul economic și creșterea angajabilității absolvenților;
- Continuarea implementării finanțării studiilor universitare de doctorat pe bază de granturi multianuale, dimensionate pe baza unor standarde de cost specifice domeniilor de studii și analiza privind extinderea eşalonată a aplicării acestui mecanism la ciclurile de master și licență;
- Creșterea cuantumului finanțării pe student;
- Continuarea repartizării pe bază de proiecte a Fondului pentru Dezvoltare Instituțională;
- Modernizarea învățământului terțiar prin organizarea unor programe de studii post-universitare și prin susținerea internaționalizării învățământului superior, inclusiv prin dezvoltarea cercetării științifice și a mobilității cadrelor didactice și a studenților;
- Sporirea cuantumului diverselor forme de sprijin material pentru studenți și a reformei politicilor de alocare, astfel încât acestea să devină mai eficiente în direcția asigurării echității (referitor la accesul la educația de nivel universitar) și să contribuie la atragerea studenților spre domenii de studii considerate prioritare la nivel național;
- Crearea cadrului normativ pentru dezvoltarea și finanțarea de la buget a unor forme flexibile de învățământ superior pe întreg parcursul vieții, care să permită adulților acumularea și certificarea unor competențe profesionale constitutive calificărilor de la nivel licență și/sau master, în condiții riguroase de asigurare a calității, garantate de cele mai performante universități din sistem;
- Creșterea acurateței bazei informaționale a finanțării învățământului superior din România prin consolidarea și operaționalizarea efectivă și utilizarea optimă a sistemelor informatice pentru învățământul superior. Asigurarea vizibilității datelor la nivel național și internațional prin dezvoltarea de rapoarte centralizatoare în beneficiul factorilor de decizie.